

Geografie religii

Geografie religii

- Co je geografie religii?
- Proč jste si Geografii religii zapsali?
- Co se chcete dozvědět na tomhle předmětu?
- Věříte v něco?

Proč geografie náboženství?

- Náboženství je fenomén doprovázející lidstvo od nepaměti (těžko se dopátrát jeho vzniku).
- Téměř každý člověk něčemu věří, něco vyznává, přičemž nemusí být aktivním členem nějaké náboženské skupiny.
- Většina lidí je ovlivněna náboženstvím minimálně kulturně.

Otázky

- Proč je geografie náboženství důležitá pro studium humánní geografie?
- Jaké jsou aktuální geografické problémy v geografii náboženství?
- Jaké mohou mít znalosti geografie náboženství důsledky pro pochopení světových kultur v budoucnosti?

Proč je geografie náboženství důležitá pro studium humánní geografie?

- Z historického hlediska se náboženství podílelo na vzniku všech světových kultur.
- Náboženství zůstává rozhodujícím elementem pro různé životní styly a odlišnosti některých etnik.
- Přímé ovlivnění – komunitní autority
- Nepřímé ovlivnění – kulturní prostředí
- Náboženské problémy jsou často kořeny mnoha politických konfliktů.

Jaké jsou aktuální geografické problémy v geografii náboženství?

- Separace nebo splynutí církve a státu (teokracie, částečná teokracie, sekularizace, interakce stát & politika)
- Kontrola nad svatým prostorem (posvátnými místy, poutními cestami apod.)
- Šíření náboženství (podmínky, způsoby, metody...)
- Uzákonění náboženské (ne)tolerance
Náboženské konflikty

Jaké mohou mít znalosti geografie náboženství důsledky pro pochopení světových kultur v budoucnosti?

- Vysoká kulturní citlivost pro zlepšení výsledků řešení sporů, ale také obecných obchodních vztahů.
- Menší pravděpodobnost podpory kulturní devastace a destrukce národů odlišných od naší kultury.

Počátky „geografie religií“

- Pojem „geografie religií“ byl zaveden do odborné literatury v 17. století
- Prvopočátek zájmu o religiózně – geografickou problematiku – starověký Řekové
- Středověk – islámští geografové a reprezentanti keltských klášterních škol v Irsku
- Antický cestovatelé, učenci (Hippokrates, Aristoteles, Strabón)- řešili propojení geografického prostředí a religií

Významné školy a směry v religiózní geografii, resp. geografii religií:

- Problém ve vztahu náboženství a podnebí (antika);
- rané křesťanství: rozpor mezi Petrem (křesťanství pouze pro Izrael) a Pavlem (křesťanství pro všechny);
- církevně-teologický směr a biblická geografie (16. a 17. st.)
- Fyzioteologická škola – hledala teologické vysvětlení pro prostorové jevy a vliv Božího stvoření.
- Kant významný mezník ve výzkumu („Kantova“ škola platná dodnes)
- Geodeterministická škola vliv prostředí na náboženství (Huntington)
- Religiózně-ekologická škola – přírodní a kulturní prostředí vytváří materiální podmínky pro náboženské koncepce
- Teodeterministická škola - učení o náboženském vlivu na prostředí (Fickeler, Weber etc.)
- Škola interdisciplinárního směru RELG (Buettner, Sopher etc.) tzv. Bochumský model
- Geografie duchovního stavu (teologie i ideologie) např. Rinschede
- Nová religiózní geografie (studium náboženských skupin a komunit v sociálním a politickém kontextu, studium identity, snaha porozumět procesům, při nichž objekty, krajiny a budovy vykazují náboženské atributy jako např. nové chrámy postmoderny), např. Kong, Henkel, Knippenberg.

Postavení geografie religií v systému geografických věd

- V souladu s tímto složitým vývojem se měnili i názory na postavení geografie religií v systému geografických věd.
- V počátku byla jednoznačně situovaná do rámce kulturní geografie ,
- později se v souvislosti s přechodem do třetí „syntetické“ fáze začala chápat jako disciplína , ležící v průniku kulturní a sociální geografie.

Postavení geografie religií v systému geografických věd

- Příbuzné vědy – politická geografie, demografie, sociologie, religionistika, politologie, psychologie, teologie...
- V ČR a SR se g. religií začíná rozvíjet
- Zpoždění – komunismus, obecná sekularizace, „nevědeckost“ náboženství atd.

Příbuzné vědy

TEOLOGIE

- pochází semanticky z řeckých výrazů (theos=bůh a logos=slovo) a znamená tedy bohosloví.
- Je věda zabývající se náboženskou vírou, jejími zdroji a předměty.
- Na rozdíl od religionistiky se nespokojí pouze z popisem a srovnáním jednotlivých náboženství,
- snaží se pochopit a vysvětlit jednotlivé myšlenky a pravdy daného náboženství.
- Teologie se také zabývá vnitřní podstatou jednotlivých náboženství (dogmatikou, studiem literární religiózních pramenů atd.)

Příbuzné vědy

RELIGIONISTIKA

- je srovnávací věda o náboženstvích a filosofii náboženství.
- téměř každá náboženská skupina kladla odlišný důraz na studium religionistiky.
- V katolicismu pojímal Kubařík (1984) religionistiku jako dějiny náboženství. Byl přesvědčen, že podoba náboženství je dána jeho polohou v čase.
- Religionistika jako taková se větví na 2 hlavní směry:
- deskriptivní (popisná) religionistika - zaujímá jádro současného oboru
- komparativní (srovnávací) religionistika

Geografie religii - Religiozní geografie

- **Religiozní geografie** se zaměřuje na úlohu religii při formování lidské percepce světa a pozice člověka v jeho rámci. Její primární zájem se tedy týká úloh teologie a kosmologie při interpretaci vesmíru.
- **Geografie religii** na rozdíl o religiozní geografie neřeší religii jako takou, ale více se orientuje na její sociální kulturní a environmentální vazby a účinky. Jde tedy o přístup, který chápe religii jako lidskou instituci a objasňuje její vztahy s rozličnými prvky fyzickogeografické a humánněgeografické sféry

(STUMP, 1986).

Geografie religii - Religiozní geografie

- **Geografii religii** je možné považovat za částkovou analytickou vědnou disciplinu humánní geografie, která se zabývá prostorovými aspekty religiozních systémů a jejich vzájemnými interakcemi s jinými prvky fyzickogeografické a humánněgeografické sféry. Geografie religii nejtěsněji spolupracuje s religionistikou
- **Religiozní geografie** je součástí sociální, resp. humánní geografie, zkoumá kultovní stavby a symboly v určitém území (např. poutní cesty a sídla) a také náboženské projevy, které určují prostorově i funkčně působící vlivy na obyvatelstvo, sídla, hospodářství, dopravu atd. Zabývá se hlavně interakcemi mezi náboženstvím a životním prostředím. Někdy je zařazována ke kulturní geografii, ale vyvíjela se jako samostatná vědní disciplína především od období Emanuela Kanta. Religiozní geografie se nachází na pomezí věd geografických, teologických, religionistických, sociologických a historických.

Současné výzkumné týmy zabývající se religiální geografii

USA

- - GORABS, který sdružuje religiální geograf y v Severní Americe (<http://www.gorabs.org/>)

Evropa

- pracovní skupina religiální geografie při Německé geografické společnosti (www.religionsgeographie.de), geograf v Heidelbergu (E. Wunder, R. Henkel)
- religiální geograf, kteří se dlouhodobě zabývají výzkumem evropské religiální krajiny (R. Henkel, H. Knippenberg, T. Havlíček).

ČR

- religiální geografii se zabývá především katedra sociální geografie a regionálního rozvoje při PŘF UK v Praze: <http://www.natur.cuni.cz/ksgrrsek/socgeo> (T. Havlíček) a také katedra sociální geografie a regionálního rozvoje při Ostravské univerzitě: <http://prf.osu.cz/ksq> (V. Baar).

- Informace a religi6zní myšlenky se přenášejí v prostoru od jednoho místa k druhému.
- Při zkoumání těchto procesů lze využít znalosti ze sociogeografického výzkumu inovací a difúzí.
- Úkolem religi6zní geografie je tyto procesy zjistit, popsat, analyzovat, vysvětlit a identifikovat určující důvody.

Základní termíny

Náboženství

- Vzájemně propojená množina teologie, sociálního uspořádání a forem vlastní fyzické existence zaměřená na získání „svatosti“.
- Styl života nebo kodex chování, který zdůrazňuje svatou dimenzi lidského bytí.

Církev

- Organizovaná skupina věřících jednotlivých vyznání (denominací)
- Českým právem je chápána jako křesťanská náboženská společnost.

Základní termíny

RELÍGIE (NÁBOŽENSTVÍ)

- Nejzajímavější je definice laureáta Nobelovy ceny za mír - švédského teologa Soderbloma, kterou sformuloval spolu s Tielem a zní: „Religií nazýváme v obecním smyslu vztah mezi člověkem a nadpřirizenou podstatou, v kterou on věří a od které se cítí být závislý. Tento vztah nachází svůj výraz v speciálních pocitech (oufání, prosby, strach), představách (víra) a činnosti (modlitby, obrady, oběty), jak i plnění morálních příkázání.
- je systém víry (víry v Boha, v nadpřirozené jsoučno či ideologické zaměření), který se snaží v učení, v praxi a ve společenských formách najít odpovědi na „poslední“ otázky bytí lidské společnosti a jednotlivce.

Základní termíny

- Náboženství obsahuje **svatý cíl** a **svatou cestu** a také zaujímá **tři významné funkce**:
  - normativní,
  - deskriptivní,
  - komparativní.
- K cíli vedou **tři hlavní cesty**:
  - a) život s Bohem a u Boha
  - b) udržení a znovunastolení daného pořádku
  - c) nastolení klidu tedy překonání koloběhu znovuzrození.

Aspekty náboženství:

- rituální,
- emocionální,
- mystický,
- dogmatický,
- etický,
- Sociální
- materiální.

Typologie náboženství:

- podle materiálního a formálního objektu (monoteistická, kvazireligiózní etc.),
- doby vzniku, stupně,
- rozvoje rozšíření,
- typu kultury,
- vztahu k světské společnosti,
- vztahu člověka k prostředí,
- místa vzniku atd.

Základní termíny

Přírodní náboženství

- Velmi limitované ve svém šíření
- Omezené specifickým kmenovým společenstvím
- Klade důraz na uctívání duší

Etnické náboženství

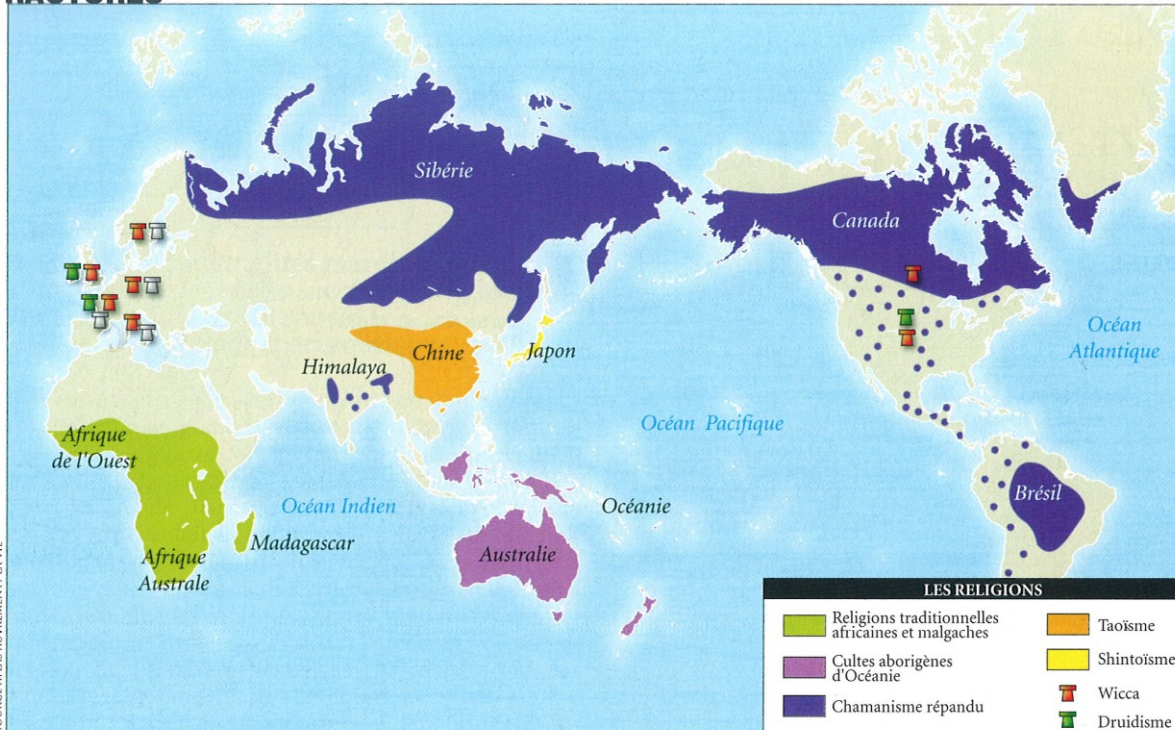
- Šíří se jen mezi vlastní etnickou skupinou
- Silná národní (národnostní) orientace u přívrženců

Univerzální náboženství

- Odráží způsob obracení na víru (napříč etniky = méně etnicky svázané)
- Je spojováno s multikulturním prostředím

Děkuji za pozornost

FRACTURES

SOURCE: ATLAS AUTREMENT/LA VIE

LES RELIGIONS

Religions traditionnelles africaines et malgaches	Taoïsme
Cultes aborigènes d'Océanie	Shintoïsme
Chamanisme répandu	Wicca
Chamanisme localisé	Druidisme
	Néo-paganisme

- Těžko si dva lidé mohou být vzdálenější jak .....
- Nadřazené,, nadpřirozené, nadpozemské síly
- Bůh
- Víra – globální
- Stejně jako řeč i víra existuje ve všech lidských kulturách
- Stejně jako vědci hledají univerzální gramatické konstrukce
- Zabývají se společným principem religiozity

Hledají odpovědi na jedinou otázku.

- “Proč člověk věří?”
- Kantova otázka: „Co je člověk a odkud přichází se svým náboženským cítěním?”
- „Kto sme, odkud sme a kam směřujeme?”
- Proč existuje zlo?

- Jak to, že se křesťanství s přibližně 2,1 miliardy věřících (na prvním místě před islámem 1,3 miliardy věřících a hinduismem s 800 miliony) ocitlo v rozkladu?
- Mezi náboženstvím a religiozitou existuje podstatný rozdíl

- Náboženství je společenská, tradiční forma religiózního chování
- Pojem religiozita pak označujeme individuální duchovní zkušenost.

- „Spiritualita hýří pestrobarevnými odstíny víc než kdy před tím“
- Pozdní modrna připomíná duchovní supermarket plný nejrůznějších náboženství a cest ke spáse.
- Každý si může vytvořit vlastní panteon božstev, aniž by se dostal do konfliktu s oficiálními institucemi.
- Útočiště již jedinec nenachází u jediného vzývaného Boha, ale ve víře v celou řadu náboženských konceptů (budhistické znovuzrození, šamanistické zduchovnění přírody, v protestantské charizma, pozitivní myšlení, v strážné anděly, ve věštby a pod.

- Je to důsledek pluralitní společnosti, která utváří pluralitní víru“
- „Náboženská příslušnost jedince dnes již není nezvratně danou skutečností“ jak píše americký sociolog Peter Berger, „či předpokladem, na němž by směl změnit stejně málo jako na svém genetickém dědictví – spíše vzniká v procesu, při kterém si každý konstruuje a konstituuje svůj svět a své já.“
- Aby přišel na kloub religiozitě jako subjektivní duchovní struktuře, navrhl americký psycholog William James už v roce 1902 ve svém cyklu přednášek The Varieties of Religious Experience, aby se „pátralo po prapůvodních prožitcích“, které sdílejí všichni věřící všech náboženství. Ptát se tedy po společných základech křesťanství, islámu, židovské víry, buddhismu, hinduismu, konfucianismu, taoismu, víry sikhů, šintoismu, animismu a přírodních náboženství.

- Hledat tedy nejmenšího společného jmenovatele religiozity, základní antropologickou konstantu: „Proč člověk věří?“
- Ať se změnili společenské poměry, představy o světě se zvrátily o 180 stupňů, či zvítězili revoluce, víra nikdy nezmizela.
- Fenomén víry se stal jedním z hlavních témat medializované společnosti
- Člověk 21. století se vzepřel mechanizovanému zkamenění výhradně rozumově chápaného světa
- Religiozita a víra se tak dnes, ve vrcholném věku znalostní společnosti ocitly v centru zájmu kultury a vědy.
- Čím větší je zdánlivé vědění, tím větší je i jeho zdánlivý protiklad, víra. Nebo také: Čím větší je objem vědění, tím méně v něj věříme.

- Co dnes z rozporu zdánlivě naprosté logičnosti řady jevů a stále většího deficitu smyslu života vyplývá na povrch z mikrokosmu duchovních subkultur a sekt, je prastaré hledání odpovědí na existenciální otázky : „kdo jsem? Co je smyslem života?“
- Člověk od pradávna nesnese pomyšlení, že by byl pouhým produktem náhody - zaměnitelný – postradatelný – nikým neočekávaný. Člověk ví že je, ale že by být nemusel.
- Narození, život, utrpení, smrt. A potom? Sou potřebné jasné vysvětlení, abychom jsme onu postradatelnost dokázali vydržet
- Bez subjektivního horizontu dávajícího realitě smysl se neobejdeme.
- Člověk nezávisle na svém okruhu, vyznání, blahobytu hledá prvotní, nezpochybnitelný důvod. Musí v sobě nalézt odpověď na otázku: Proč?

- Proč existuje zlo?
- Proč má bytí své temné stránky?
- Duchovní zkušenost nelze popsat slovy a přelít do pouček dogmatu už vůbec ne.
- Dervišové – vyznavači islamského sufismu tančí, dokud je neopustí vlastní já
- Budhisté meditují o prázdnotě, v níž by neexistovala žádná myšlenka ani potřeba
- Animičtí šamani vyvolávají nesmrtelné duchy přítomné v přírodě (voda, kameny, stromy...) tím, že přebírají jejich vlastnosti
- Jde o pozdvižení pozemského JÁ na úroveň vyšší koncentrace – o intuitivní chápání jediného – o prožitek ...
- Předpokládá se že dnešní zbožnost bude nahraděna mystikou

Závěrem:

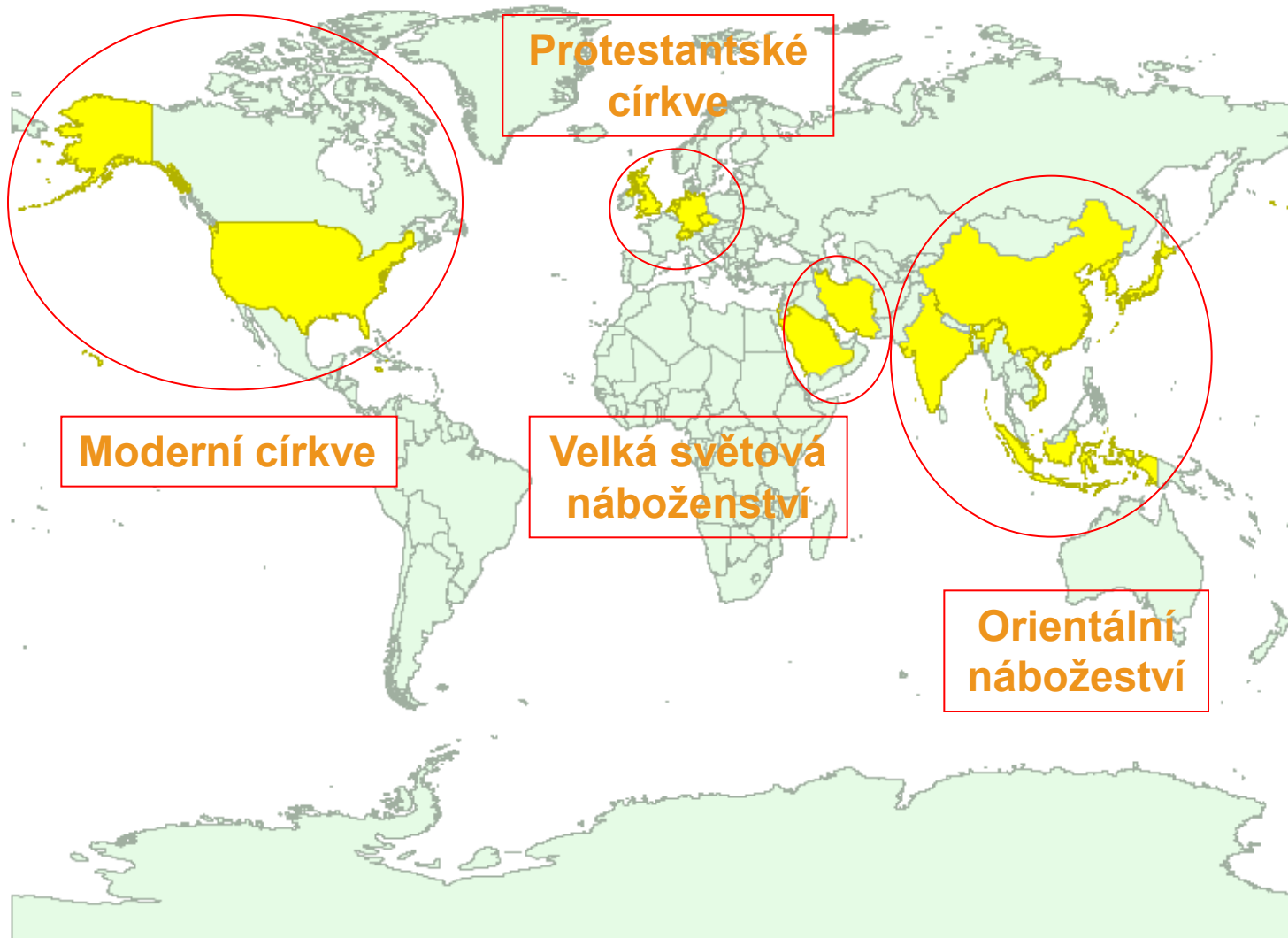
- Filosofie učí, že nejvyšším důkazem toho, že člověk existuje, není jeho majetek, ale on sám
- Oklí se mění jako příliv a odliv , vlny osudu se zvedají a klesají
- Ale ve všech těchto změnách, vše ovládá myšlenka „já“
- Základním úkolem lidského života je budovat charakter, rozšířit své vědění a vědomí, získat zkušenosti, ale především poznat sama sebe, ono „já“, které je zakořeněno ve vyšším stavu bytí.

Ďekuji za pozornost

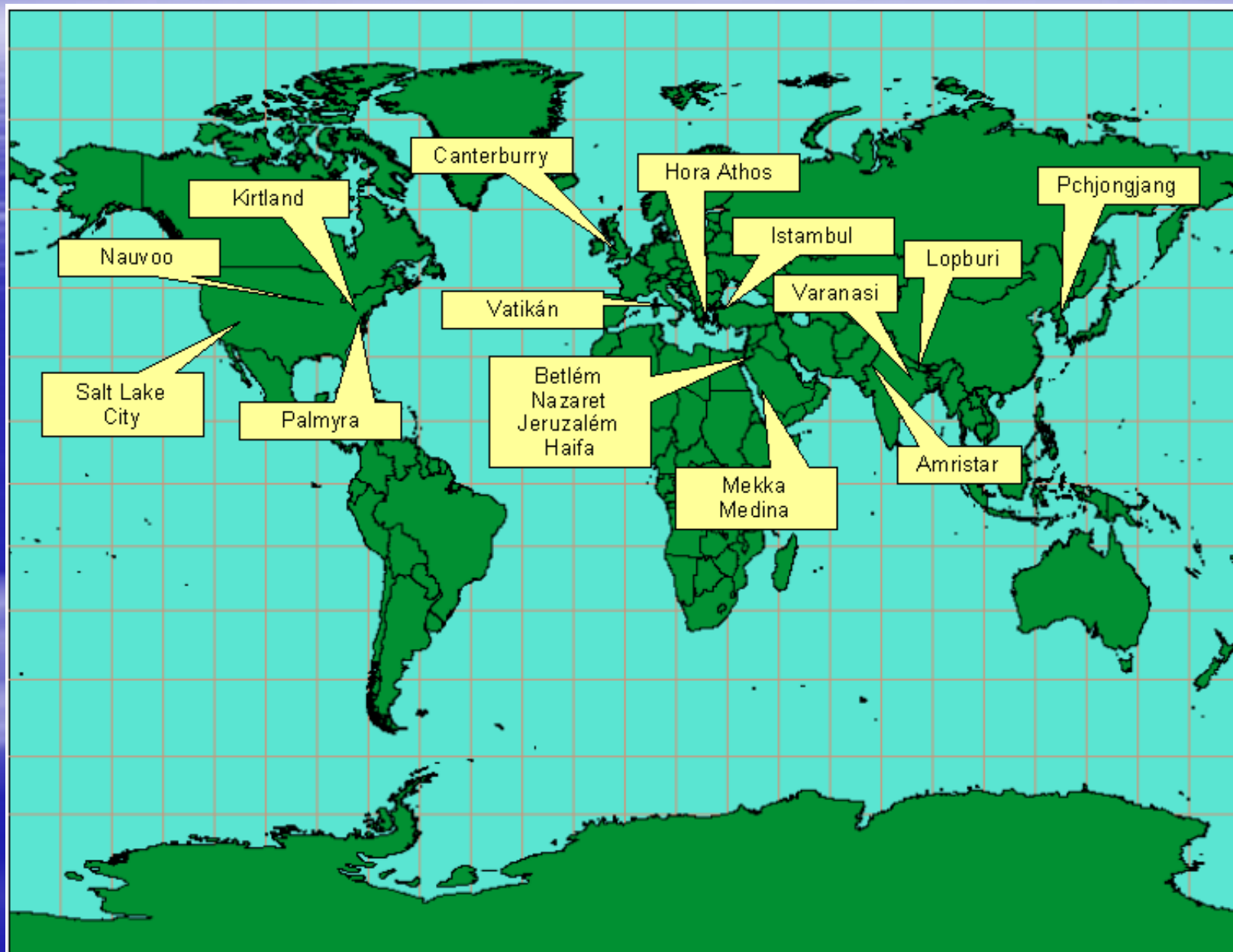

Původ náboženství

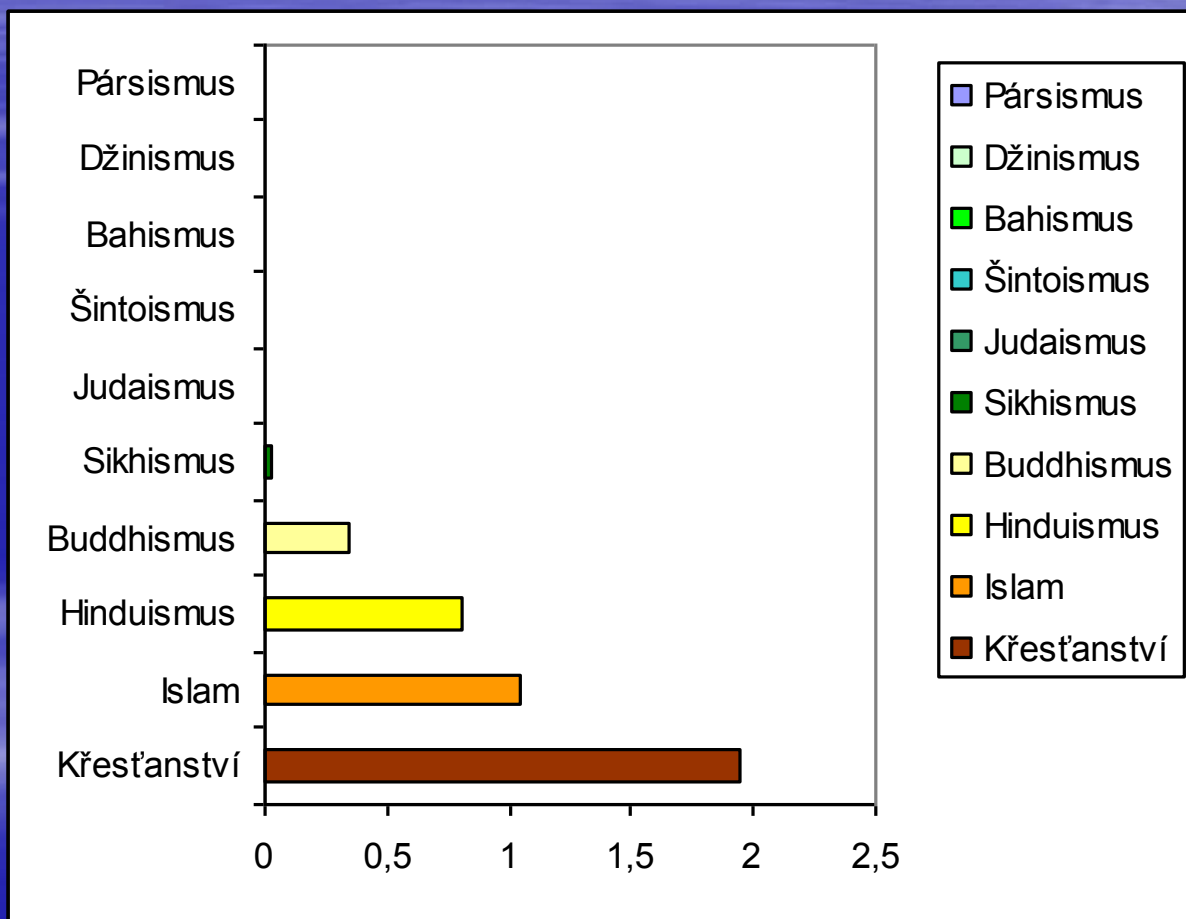

Svatá místa

Počty věřících ve světě

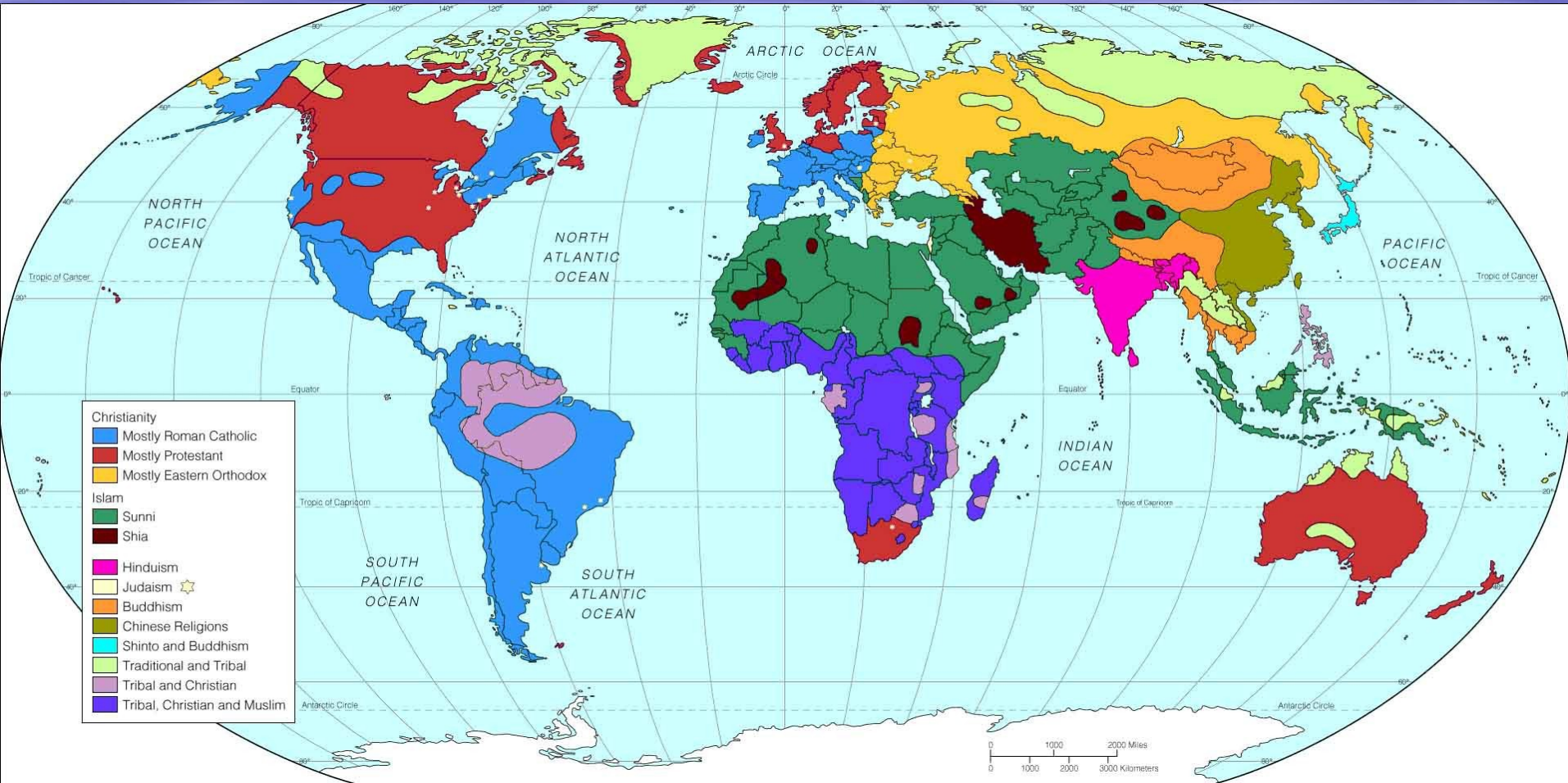

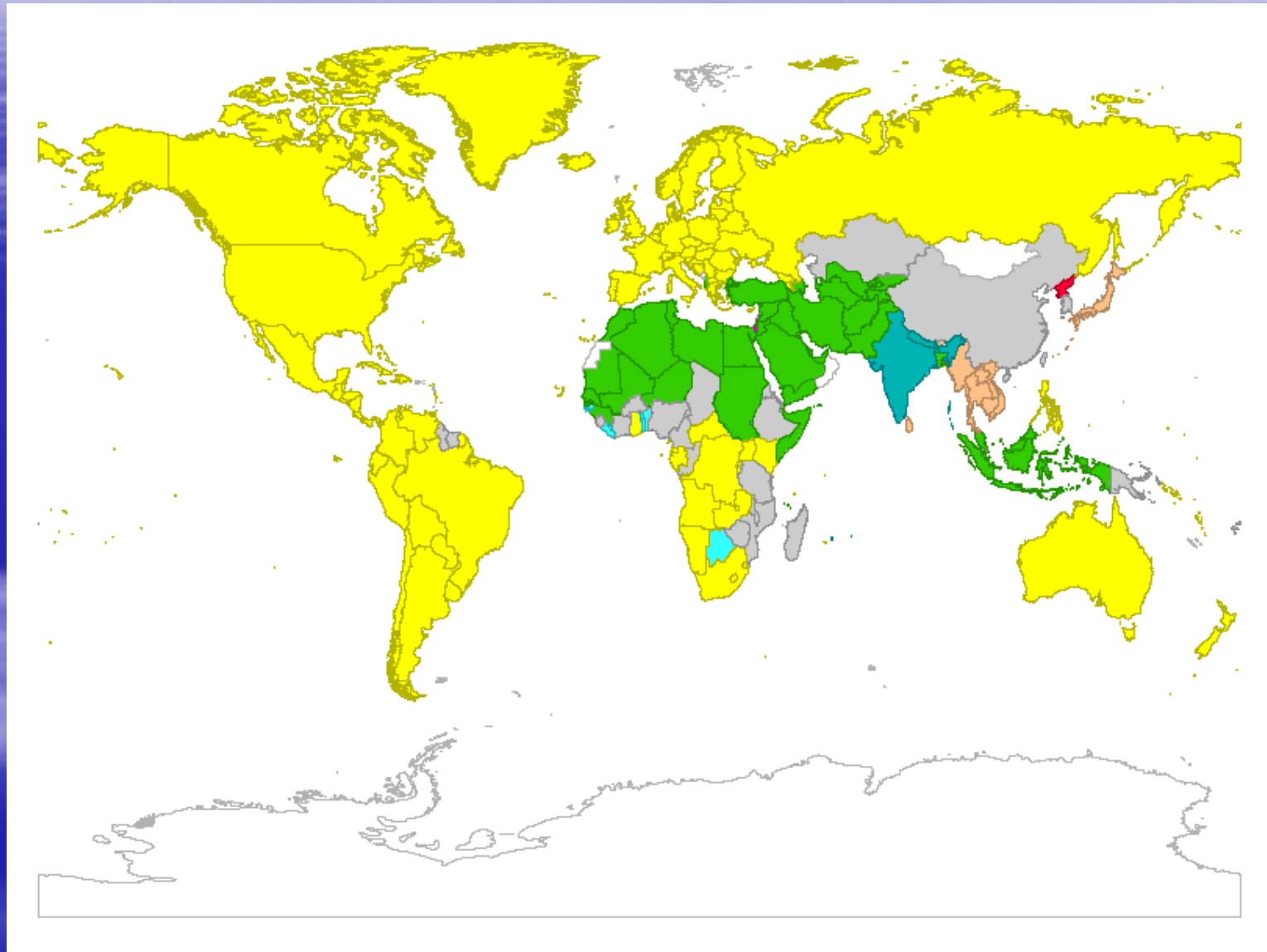
Kvantitativní údaje

- Údaje náboženských společností (často nadhodnocené)
- Sčítání lidu (nedoporučuje se)
- Mikrocensy – průzkumy veřejného mínění
- Odhady na základě jiných dat
- Přímé dotazování (vhodné pro malé skupiny)
- V některých státech je rizikové přiznat se k svému náboženství...

Náboženství ve světě

Dominantní náboženství

Klasifikace náboženských směrů

Světová náboženství

Křesťanství
Buddhismus
Islám...

Národní náboženství

Judaismus
Hinduismus
...

Netradiční náboženství

Satanismus
Šrí Čimnoj...

Světová náboženství

- Křesťanství
- Judaismus
- Islám
- Hinduismus
- Buddhismus
- Konfuciánství
- Taoismus
- Džinismus (Jainismus)
- Šintoismus (Shinto)
- Pársismus (Zoroastrianismus)
- Sikhismus
- Baháismus (Bahá)

Dělení světových náboženství

- Většina velkých náboženských systémů není kompaktní

Proč nejsou ostatní náboženství světová?

- Nejsou příliš početná
- Nemají žádnou tradici – Scientologie, neopohanství
- Jsou koncentrovaná pouze v jedné zemi (oblasti) – Cao Dai, Tenrikyo
- Nemají centralizovanou strukturu – New Age, spiritismus
- Jsou odvozeny ze starších náboženství, k nimž se většina členů doposud hlásí – Voodoo (křesťanství)

Moderní náboženství

- Nekonvenční náboženství, vznikající náboženství, nenormativní náboženství, okrajová náboženská hnutí, nová náboženství (religiozita) nebo nová náboženská hnutí

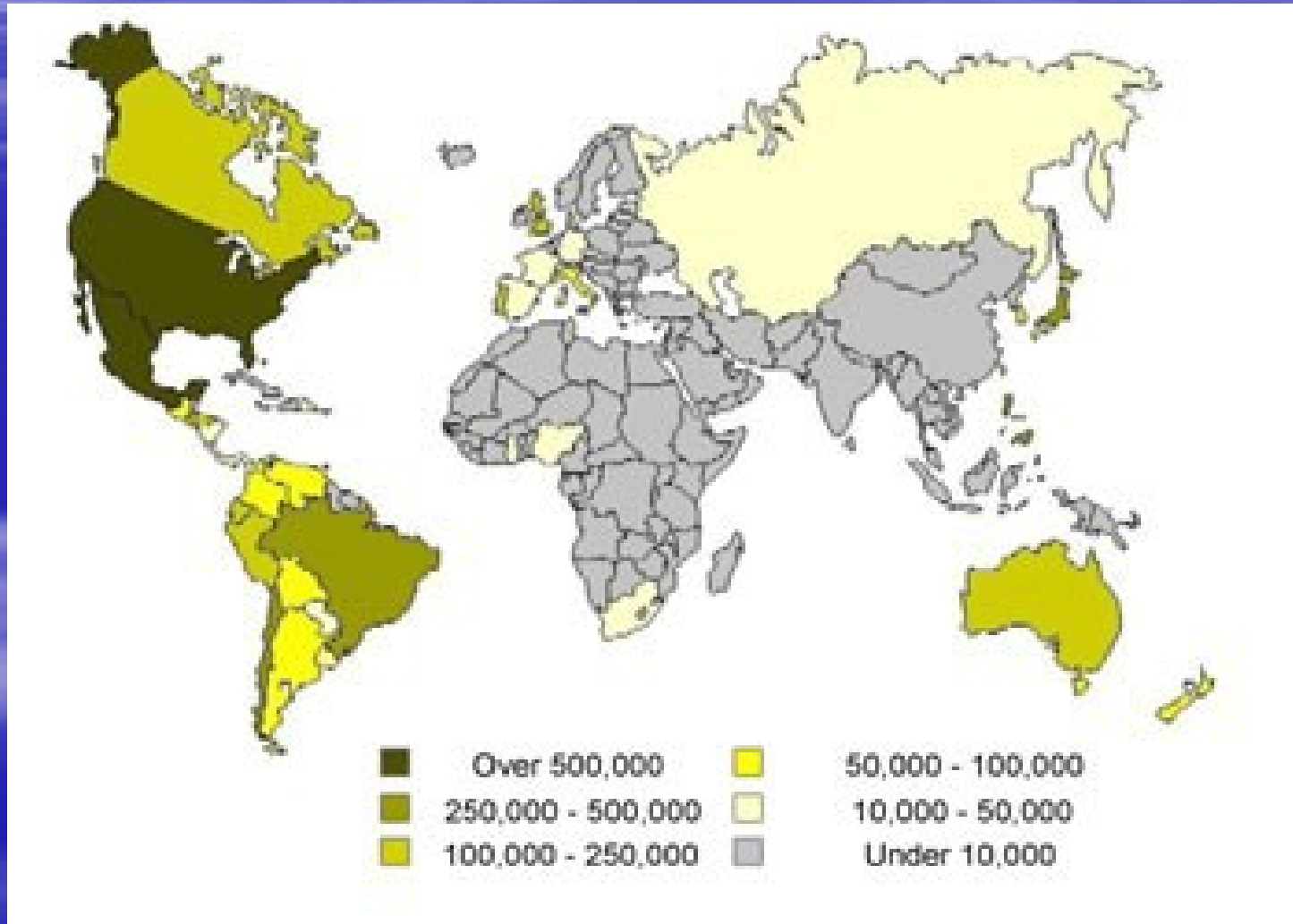
Znaky:

- přísná organizovanost (propracovaný systém sankcí, který v extrémních případech vede k zastrášení a vydírání)
- pevně stanovené morální hodnoty a pravidla chování
- autoritativní postava vůdce
- psychologická manipulace
- nepropracovaná a utajovaná věrouka
- status mezinárodní korporace
- opoziční stanovisko vůči většinové kultuře
- výlučnost (elitářství)
- kladení značného důrazu na zkušenost, pocity a emoce

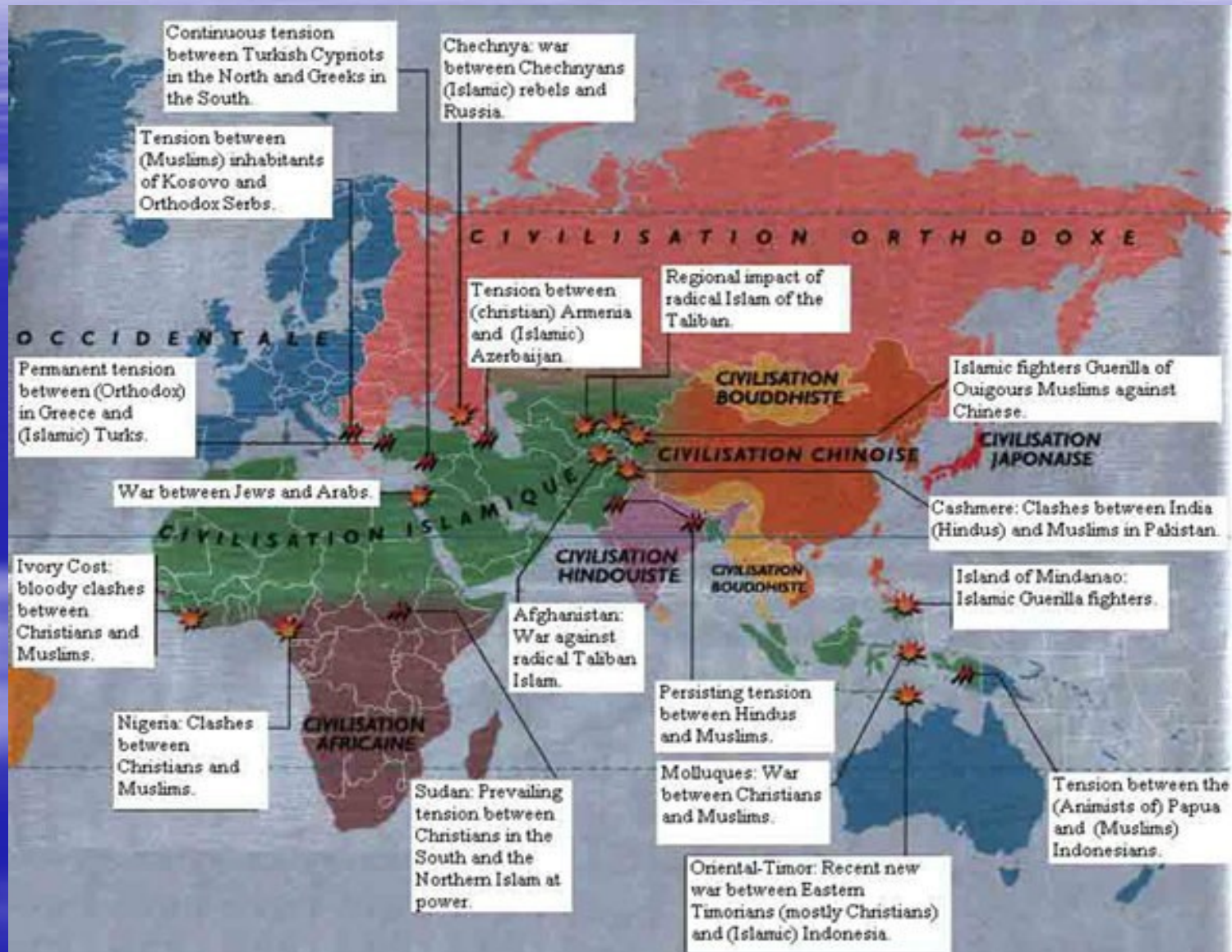

Šíření moderních náboženství

- Na příkladu Církve Ježíše Krista svatých posledních dnů

Náboženské konflikty

Kmenové náboženství

Kmenová náboženství

- rodově kmenová náboženství
- Jeden z typů náboženství utvářený v podmínkách prvobytně pospolné společnosti,
- Je charakteristický zejména
- kultem předků,
- kultem vůdce, f
- fetišismem (původně uctívání neživých přírodních nebo umělých předmětů – fetišů, jimž se připisují magické vlastnosti. Je formou animismu),
- totemismem (komplex představ a obřadů, jejichž jádrem je předpoklad příbuzenství mezi skupinou lidí (obyčejně rodem) a totemem. Každý rod se jmenuje podle svého totému. Protože členové totemové skupiny se pokládali za kmenově příbuzné, platila pro ně exogamie. Totemismus byl rozšířen u všech národů světa a jeho přežitky se zachovávají ve všech náboženstvích),

Kmenová náboženství

- magií (kouzelnictví, čarodějnictví – obřady a úkony spjaté s vírou ve schopnost člověka ovlivňovat pomocí "nadpřirozených" sil jiné lidi, zvířata, přírodní jevy nebo domnělé duchy a bohy. Rozeznává se magie negativní (zákazy, tabu) a pozitivní, a to napodobující (využívá analogie) nebo dotyková (spojené věci na sebe působí i po přerušení spojení). Dále tzv. bílá magie, která má pomáhat, léčit přispěním "čistých duchů", *černá magie* má škodit pomocí "zlých duchů". Magie vzniká v prvobytné společnosti jako součást jejího náboženství. Zařikávání a zaklínání se konají například při zahájení nebo ukončení zemědělských prací, lovu, boje. Odráží stupeň bezmocnosti lidí vůči přírodě. Náboženství třídních společenství magii zatracují jako pověru, avšak všechna (včetně křesťanství) obsahují ve svých obřadech její prvky (modlitby, svěcení, procesí). Magické pojetí světa bylo základem starověkých přírodních filozofických učení i okultismu v antice, středověku a renesanci. Vůči přírodovědě vystupuje magie jako její předhistorie i jako její protiklad. Magické praktiky byly využívány šarlatány k vředlečným účelům),

Kmenová náboženství

- animismem (víra v existenci nadpřirozených sil a bytostí, duchů a duší, které jsou vlastní všem předmětům a jevům (reálným a nereálným), vládnou jimi a jejich prostřednictvím nebo přímo působí i na člověka. Víra v posmrtný život duší a uctívání duchů, teorie, podle níž je duše principem života. Prvky animismu se vyskytují ve všech současných náboženstvích)
- a systémem iniciačních obřadů.
- S rozkladem rodově kmenové organizace byla rodově kmenová náboženství postupně vytlačována národními a později světovými náboženstvími.
- V současnosti přežívají některá rodově kmenová náboženství u některých etnik Asie, Afriky, Latinské Ameriky, Austrálie.

HINDUIZMUS

Hinduizmus

- indické, polyteistické náboženstvo
- najväčšie náboženstvo v súčasnom svete
- 13,7% svetovej populácie
- India (79%), Nepál (89%) (91% všetkých hinduistov), 1/5 Srí lanka (15%), aj Pakistan (1,5%) a Bangladéš (11%)
- Maurícius (52%)

Hinduizmus

Hinduizmus nemá

- formulované žiadne určité vyznanie,
- nemá zakladateľa,
- hierarchiu kňazov
- ani riadiaci orgán.

Hinduizmus má

- učiteľov, tzv. svami,
- a duchovných vodcov, tzv. guru.

Hinduizmus

- Hinduizmus je celý komplex článkov viery a inštitúcií, ktoré sa vynárali od čias, keď boli napísané ich starobylé (a najposvätnejšie) spisy, védy, až dodnes.
- Je to len voľný pojem, ktorý opisuje rad náboženstiev a siekt (sampradája), ktoré sa vyvíjali po vyše tisíc rokov pod vplyvom zložitej staroindickej mytológie.
- Možno povedať, že hinduizmus je kult boha Višnu alebo boha Šivu alebo bohyně Šakti alebo ich vtelení, podôb, manželiek alebo potomkov.

Hinduizmus

- Hoci má hinduizmus 330 miliónov bohov predsa nie je polyteistickým náboženstvom.
- Hinduisti sú v podstate monoteisti.
- Veria v jediného, najvyššieho Boha Brahmana, Absolútno..
- Rozmanití bohovia a bohyne hinduistického panteónu sú skôr predstavitelia mocí a funkcií jedného najvyššieho Boha vo viditeľnom svete.

Dejiny hinduizmu

- Korene hinduizmu siahajú asi 3 500 rokov do minulosti, keď vlna sťahovania národov priviedla Árijcov so svetlou pleťou zo severozápadu do údolia Indu.
- Odtiaľ sa tento ľud rozšíril po rovinách rieky Gangy naprieč celou Indiou.
- Náboženské predstavy prisťahovalcov sa utvárali na základe starobylých iránskych a babylonských učení.

Dejiny hinduizmu

- Hoci náboženstvo hinduizmu je výsledkom päťtisíc rokov trvajúceho náboženského, filozofického a literárneho vývoja, samotný názov pochádza až z 13.stor. po n.l.
- Používali ho moslimskí dobyvatelia, ktorí prichádzali do Indie, aby rozlíšili tamojšie náboženstvo od islamu.
- Hindu je perzský výraz pre Indov. Pre toho, kto nie je Ind, je náboženstvo hinduizmu ťažko pochopiteľné.
- Veľký rozdiel od ostatných náboženstiev je napr. v tom, že sa človek ako hinduista rodí, nemôže sa ním stať.
- K hinduizmu sa hlási v Indii okolo 700 miliónov ľudí, mimo nej ďalších asi 35 miliónov, t.j. približne každý ôsmy človek (13%) zo svetovej populácie.

Vývoj

- vo vývoji je možné rozlíšiť 3 etapy formovania:
- védská 1200-800 p.n.l.
- brahmanizmus 800-500 p.n.l.
- hinduizmus 200 p.n.l.- rozkvet 9 stor n.l.

I. Etapa - védizmus

- reprezentuje náboženské predstavy **indoeurópskeho ob**
- **Ide o (árijské)** obyvateľstvo - (kočovní pastieri dobytka z oblasti Uralu, Volgy a Donu), ktoré začalo osídľovať indický subkontinent od SZ (2000 rokov pnl)
- **védy** – posvätné texty písané v sanskrite (staroindický jazyk) obsahujú 4 knihy
- dôležitú úlohu plnili **tri božstvá**, ktorí riadia sily riadiace svet a vesmír
- **Mitra** – vládca ohňa,
- **Varuna** – vládca noci
- **Arjaman**
- Týmto trom sú podriadené ostatné božstvá.
- mnoho rozličných **bohov – zosobnenie prírodných úkazov**
- boh vetra – Váta,
- boh hromu – Indra,
- boh ohňa Agní ,
- boh slnka – Savitar

II. Etapa - brahmanizmus

- pokračovanie **védскеj tradície**
- došlo k **syntéze** védizmu a náboženských predstáv Drávidov – pôvodných obyvateľov indického subkontinentu (jeho J časti)
- namiesto modlitieb – zvýšená úloha **obiet a zaklínadiel**

II. Etapa - brahmanizmus

- popri božstvách z Véd sa objavujú **nové božstvá**
- **Višnu** – uctievaný na severe indoeurópanmi
- **Šiva** – Drávidi na juhu Indie
- **Brahma** – neosobná neviditeľná, nekonečná, univerzálna kozmická duša
  - - neskôr sa chápal i ako osobná duša
  - - má nekonečne veľa prejavov
  - - rovnováha medzi Višnom a Šivom
- široký vplyv majú **kňazi – brahmani** – študujú a učia vedy, vykonávajú obrady a obety

II. Etapa - brahmanizmus

nové texty:

- bráhmany (védske , ritualistické)
- upanišady (filozofické)
- po vzniku upanišád dochádza k rozkolom a vzniku 6 tradičných filozofických škôl a vzniku BUDHIZMU a DŽINIZMU

III. etapa - hinduizmus

- koniec predchádzajúceho letopočtu – 1. stor. n.l.
- návrat k védскеj a brahmanskej tradícii a odmietnutie budhizmu a džinizmu

Brahma

- – jeden najvyšší
- – všeobsiahla realita
- – stvoriteľ vesmíru
- – od neho pochádza všetok svet

Šiva a Višnu

- – vtelenie boha
- – sú bližšie smrteľníkom
- Šiva – dynamický, tvorba a ničenie, vznik a zánik, rozporuplný (meditácia, jogíni, askéti)
- Višnu – statický – zodpovednosť za udržanie tohto sveta

Celkove tvoria Triádu - stvoriteľ, ničiteľ, udržiavateľ

- Brahma zohráva abstraktnú úlohu a preto je málokedy uctievaný
- Avatári – vtelenia boha - Ráma, Budha, Krišna

Sväté spisy hinduizmu

- Po čase sa indické články viery, mýty a legendy zapisovali a dnes tvoria sväté spisy hinduizmu.
- I keď sú tieto posvätné diela rozsiahle, nepokúšajú sa predložiť jednotné hinduistické učenie.
- Najstaršie hinduistické spisy sú védy, zbierka modlitieb a hymien.

Védy sú rozdelené do 4 zbierok známych ako

- Rig-véda,
  - Sáma-véda,
  - Jadžur-véda a
  - Atharva-véda.
-
- Boli napísané počas niekoľkých storočí a dokončené okolo roku 900 pred n. 1.

Sväté spisy hinduizmu

K védam sa po istom čase pripojili ďalšie spisy, medzi ktoré patrili

- bráhmany
- a upanišády.

Bráhmany

- určujú, ako sa majú konať obrady a obete, domáce i verejné, a podrobne rozoberajú ich hlboký význam.

Upanišády

- (doslovne „sedenia pri učiteľovi“),
- známe tiež ako védanty a písané v rokoch 600—300 pred n. 1.,
- sú spisy, ktoré podávajú zdôvodnenie všetkého myslenia a konania podľa hinduistickej filozofie.
- V týchto spisoch sú vyslovené nauky o sansáre (sťahovanie duší) a karme (viere, že skutky minulého života sú príčinou terajšieho postavenia v živote).

Sväté spisy hinduizmu

Ďalší súbor spisov sú purány,

- alegorické poviedky obsahujúce mnoho hinduistických mýtov o bohoch , bohyniach aj o hinduistických hrdinoch.
- Patria tu aj eposy Rámajana a Mahabhárata, ktoré podrobne popisujú hinduistické vierovyznanie a jeho praktizovanie.
- Bhagavadgíta (časť Mahabháraty) je najvyšším poučením o mravnosti.
- Poučky Bhagavadgíty tvoria najvyšší stupeň náboženstva a najvyšší stupeň mravnosti.

Sväté spisy hinduizmu

- Niektoré spisy hinduizmu (védy, bráhmany a upanišády) sa chápu ako šruti, čo znamená „počuté“, preto sa považujú za priamo zjavené sväté písmo.
- Iné, ako eposy a purány, sú smriti, čo znamená „zapamätané“, a teda zostavené ľudskými autormi, hoci odvodené zo zjavenia.

Učenie hinduizmu

Ahinsa = nenásilne

- Jedným zo základných pojmov hinduizmu, ktoré majú vplyv na myslenie a každodenné správanie veriacich je pojem ahinsa čiže nenásilie, ktorým sa tak preslávil Mahátma Gándhí.
- Na základe tejto filozofie nemajú hinduisti zabíjať, ani robiť násilie iným tvorom, čo je jedna s príčin, prečo ctia niektoré zvieratá, ako kravy, hady a opice.
- Najprísnejšími zástancami učenia ahinsa a úcty k životu sú stúpenci džinizmu (založeného v 6. storočí pred n.l.), ktorí chodia bosí, ba nosia masku na tvári, aby náhodou neprehltli nejaký hmyz.

Učenie hinduizmu

Varna = kastový systém

- Ďalšou základnou stránkou je varna, jeho kastový systém, ktorý rozdeľuje spoločnosť do pevne vymedzených tried (kást).
- Hlavné spoločenské kasty sú štyri
- Okrem toho sú aj ľudia, ktorí nepatria do nijakej kasty, vydedenci-nedotknuteľný.
- Všetci ostatní sú zaradení do niekoľkých kást alebo podkást s presne vymedzenými povinnosťami.
- Podľa tradície sú kasty celkom uzavreté. Čleň jednej kasty nesmie uzavrieť manželstvo s členom inej kasty, dokonca s ním či s ňou nesmie ani jesť. Z tohto prísneho kastového systému, nie je takmer žiadna možnosť úniku.
- No priemerný hinduista ani únik nehľadá.
- Chápe svoje zaradenie ako svoj predurčený, nevyhnutný životný údel, ktorý je dôsledkom jeho činov v predchádzajúcom živote čiže karmou.

- Tento starobylý kastový systém, ktorý drží každého na jeho mieste v spoločnosti, je v skutočnosti i rasový a „obsahuje odlišné rasové typy, od toho, ktorý je známy ako árijský [so svetlou pleťou], až po preddrávidské kmene [s tmavšou pleťou].
- Varna čiže kasta znamená „farbu“. Prvé tri kasty boli Árijci, najsvetlejší ľudia, štvrtá kasta zahrnujúca domorodcov s tmavou pleťou, bola neárijská. Hoci kastový systém je vládou už veľa rokov považovaný za nezákonný, pretrváva dodnes.

Učenie hinduizmu

Reinkarnácia a karma

- Ďalším základným článkom viery, ktorý vplýva na hinduistickú etiku a správanie, je učenie o reinkarnácii a učenie o karme.
- Učenie o reinkarnácii hovorí, že po smrti prejde duša vždy do iného tela, kým sa z kolobehu znovuzrodení nevyslobodí.
- Súhrn všetkých činov a jednaní, ktoré človek za svojho života vykoná (karma) nebudú odplatené na onom svete v nebi alebo pekle, ale v budúcom živote.
- Takže dobré alebo tiež zlé činy zapríčiňujú prevtelenie do vyššieho alebo nižšieho stupňa.
- Cieľom veriacich teda nie je prevtelenie, ale vykúpenie z kolobehu životov- mókša.
Formou zbožnosti- bhakti: intenzívnym plnením rôznych obradov a príkazov môže človek dospieť k lepšiemu prevteleniu, ale nie vždy dosiahnuť vykúpenie z kolobehu životov.

K mókše- ceste vykúpenia- sa dospeje cez

- cestu poznania (džňanamárga),
- cestu jednania (karmamárga) a
- cestu uctievania (bhaktijóga).

Kastový systém

Kastový systém

- ide o sociálny aspekt hinduizmu
- Keď sa Portugalci vylodili v 16. storočí na Mahalabskom pobreží, zaznamenali: „obyvatelia tu žijú rozdelený do veľkého počtu výlučne dedičných skupín, ktorých príslušníci vykonávajú rovnaké povolanie. Skupiny sú usporiadané v hierarchii, pričom vyššie spoločenské vrstvy sa do istej miery chránia styku s nižšími vrstvami“.

Kasta – niekoľko definícií

- Slovo kasta nie je indického pôvodu
- Samotní Indovia používali slovo džátí – zrodenie
- Bolo prijaté z portugalsčiny a označuje rodovú poslušnosť, či rod
- homogénna endogamná skupina združujúca rodiny, či skupiny rodín, ktoré odvodzujú spoločný pôvod od mýtického predka
- je obvykle spojená s určitou dedičnou profesiou a často nesie i jej meno
- „endogénna a dedičná zložka etnickej jednotky, ktorá je voči ostatným zložkám vo vyššom, či nižšom postavení“.

Kasta

Definuje sa na základe troch znakov:

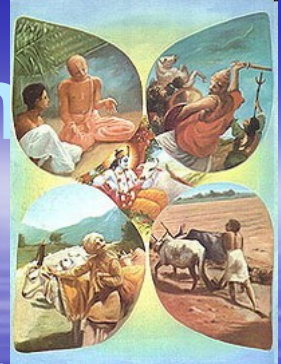
- Dedičnosť - hinduista sa rodí v kaste, ku ktorej patria jeho rodičia, zmeniť kastu v priebehu života je takmer vylúčené, alebo len výnimočné
- Endogamia- príslušníci kást uzatvárajú zväzky len medzi sebou
- Pravidlá o rituálnom znečistení – zahŕňajú stravovacie obmedzenia – každá kasta má pravidlá vymedzujúce možnosti prijímania potravy a vody od príslušníkov iných kást

Kasta

- starovek ale poznal aj panovníkov z najnižších kást
- až v priebehu asimilácie aborigénneho obyvateľstva do árijovskej spoločnosti sa kasty uzatvárali a varny sa rozpadli na desiatky až stovky kást a podkást.
- Jediným kritériom kastovej príslušnosti sa stalo zrodzenie, preto sa kasta označovala aj ako džátí (zrodzenie)

Rozvrstvenie védскеj spoločnosti

- nábožensky zdôvodnené - štyria praotcovia – štyri varny:

1) Bráhmani - vidiaci

- Pre sebareflexívne založenie a intuitívne chápanie podstatného v ľudskom živote sú intelektuálnymi a duchovnými vodcami spoločnosti. Ich oborom sú záležitosti mysle a ducha.
- Kňazi, učenci, znalci véd – predstavitelia duchovnej moci

2) Kšatrijovia- správcia a organizátori

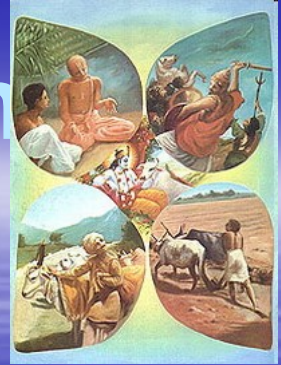
- s nadaním riadia ľudí tak, aby sa čo najúčinnejšie využilo ich talentu a možností.
- bojovníci, vládcia, neskôr králi – predstavitelia svetskej moci

3) Vaišjovia - výrobcovia

- ľudia obratní vo vytváraní hmotných vecí, na ktorých závisí život
- remeslníci, roľníci, inžinieri, pastieri, obchodníci,

Tieto tri vrstvy – „dvojzrodenci“ uzavretý komplex spoločnosti Áriov

Rozvrstvenie védскеj spoločnosti

4) Šúdrovia - pomocníci

- Ľudia bez šance na úspech, pokiaľ by sami chceli budovať svoje vlastné postavenie.
- Nie sú schopní sa zriecť okamžitého uspokojenia a výhľadu na budúcu odmenu.
- Sú schopní vykonávať pod dohľadom aj ťažké práce, oddane slúžia, pracovať pre iné lepšie ako pre seba a byť preto dokonca aj šťastnejší.
- príslušníci porobených kmeňov neárijského pôvodu
- Úloha“ slúžiť Árjom „bez závisti“
- Vykonávali nekvalifikované práce

Náboženský pohľad na védsky spoločenský systém

Védský společenský systém

- Tento systém se často nesprávně označuje jako kastovní.
- V kastovní společnosti se lidé dělí do společenských skupin podle zrození – jestliže se například někdo narodí v bráhmanské (kněžské nebo intelektuální) rodině, automaticky se považuje za bráhmanu bez ohledu na to, zda má, nebo nemá příslušné kvalifikace.
- Je zřejmé, že tento přístup je v dnešní Indii příčinou velkých nepokojů a občanských svárů.
- Naproti tomu tradiční varnášramský systém bere v úvahu psychofyzickou povahu jedinců.

Védský společenský systém

Kastovní systém

- ve skutečnosti není původním védským společenským systémem,
- ale jedná se o jeho zdegradovanou podobu, která z vnějších i vnitřních důvodů upadala během posledních pěti tisíc let.
- Tak byla postupně zničena tradiční védská civilizace se svým vyváženým a přirozeným životním stylem zaměřeným na duchovní pokrok.

Védský společenský systém

- Skutečný varnášramský systém zdůrazňuje „vlastnosti a práci“,
- nikoli původ: jedinec se hodí pro určité povolání na základě svých kvalifikací, nikoli toho, v jaké rodině se narodil.
- Tento systém je nastíněn v Bhagavadgítě (4.13), kde je popisován jako základ dobře fungující společnosti.

Vědecký společenský systém

- Žádné státní sociální zřízení nemůže zdravě fungovat, bez toho aniž by bralo v úvahu tato společenská a duchovní rozdělení.
- Varnášramský systém je určený k tomu, aby jeho prostřednictvím lidé mohli realizovat Absolutní Pravdu.
- V žádném případě není určený k tomu, aby jedna skupina projevovala umělým způsobem svou nadvládu nad druhou.
- Pouze když lidé opomíjejí cíl života, realizaci Absolutní Pravdy, což je způsobeno přílišnou touhou po *indrija-príti* (smyslovém požitku), pak se může stát, že někteří sobečtí jedinci zneužijí varnašramského systému k tomu, aby se vyvyšovali nad slabšími členy společnosti.

Védský společenský systém

- V Kali-juze, ve věku svárů, ve kterém nyní žijeme, bohužel k tomuto neoprávněnému povyšování se běžně dochází.
- Avšak lidé by mohli pochopit, že rozdělením společnosti na společenské skupiny a duchovní stavy můžeme nejenom docílit přirozeného soužití mezi lidmi, ale že toto uspořádání navíc vede k jednoduchému a vysoce zduchovnělému životu seberealizace.

Védský společenský systém

- Systém čtyř společenských tříd (varen) a čtyř životních stavů (ášramů), které naplánoval Nejvyšší Pán sám, má probudit v každém jednotlivci transcendentální vlastnosti, aby všichni mohli postupně realizovat svoji duchovní totožnost a správným jednáním se osvobodit z hmotného otroctví podmíněného života.
- Ve stejném duchu tento námět popisují všechny Purány a rovněž i Mahábhárata.
- Seberealizace se liší od života nižších zvířat, která jenom spí, jedí, páří se a brání.

Védský společenský systém

- Varny jsou v podstatě rozdělením podle zaměstnání a ášramy poukazují na postupný pokrok na cestě seberealizace.
- Obojí je vzájemně propojené a závislé.
- Hlavním smyslem ášramů je probudit poznání a odpoutanost.

Védský společenský systém

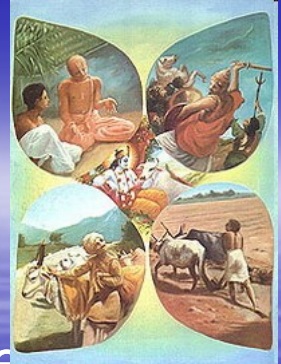
- Šrí Krišna stvořil čtyři společenské skupiny, aby nám umožnil se postupně povznést nad kvality hmotné přírody.
- Podobně jako student dělá postupné pokroky a přechází z nižší třídy do vyšší, jsou společenské skupiny (*čatur-varnjam*) uspořádány tak, abychom se mohli povýšit z nižšího stavu vědomí až k dokonalému vědomí Krišny.
- Tento systém se zakládá na vzájemné spolupráci.

Védský společenský systém

- Bráhmanové představují Jeho tvář (Virát-puruši), kšatrijové paže, vaišjové stehna a šúdrové Jeho nohy.“ (Šrímad-Bhágavatam 2.5.37)
- Pro důležitost pochopení spolupráce jednotlivých společenských tříd můžeme použít příklad plavby lodi na moři: bráhmana je kormidelníkem, kšatrija kapitánem, vaišja kuchařem a šúdra námořníkem.
- Pouze jejich vzájemnou spoluprací může loď dosáhnout svého plánovaného cíle.
- Podobně se ani žádná společenská třída nemůže stavět do popředí na úkor ostatních.
- Dobře uspořádaná společnost potřebuje všechny třídy.
- Jestliže všichni spolupracují a společným cílem všech je duchovní pokrok, pak mezi lidmi nevznikne žádné napětí.

Odměna za služby

- Uvnitř každé kasty byla značná rovnost, možnost seberealizace a sociální zajištění.
- Systém se snažil příslušníky různých kast zrovnoprávnit, tzn. za své služby by měli být stejně odměňováni.
- Neznamená to však, že by měli dostávat mzdu! Byli odměňováni jinak:
- **Výrobci** si nejvíce cení bohatství a věcí, které lze získat za **peníze**
- **Správci** se zabývají vztahy mezi lidmi, společenskými institucemi – odměnou je **moc** společenská, politická, správní
- **Bráhmány** nezajímá ani moc ani bohatství - odměnou by měla být **úcta** ostatních kast
- **Pomocníci** mají nejmenší odpovědnost a největší **volnost**

Védský společenský systém

- V současné společnosti vidíme, že tyto čtyři společenské třídy sice existují, ale navzájem nespolupracují.
- Všichni jsou nespokojení.
- Dochází k velkému napětí mezi jednotlivými skupinami – a přesto se nemohou domluvit na kompromisu.
- Vznikají mezi nimi jen neshody a třenice.
- Všechna tato nedorozumění mezi třídami jsou způsobena nedostatkem vědomí Boha.
- Bez vědomí Boha ve skutečnosti ani nemůže k žádné spolupráci dojít.

Bráhman

- Bráhmana, neboli ten, kdo „zná Brahman“ náleží k nejvyšší společenské třídě, třídě inteligence, kněžích.
- Pro bráhmany bylo vyhrazeno studium písem a obecně učenost.
- Bráhmanové se také stávali poradci a ministry panovníků.
- Bráhmanští rodinní kněží vykonávali takové obřady, jako jsou svatby, pohřby a další ceremonie.
- Bráhmana je symbolem sattva-guny, kvality dobra.
- Ostatní – kšatrijové, vaišjové, šúdrové – se nacházejí pod vlivem nižších kvalit.
- Bráhmana se vyznačuje vznešenými vlastnostmi.
- Tyto vlastnosti najdeme zmíněné v Bhagavad-Gítě (18.42):
šamó damas tapah šaučam
kšántir árdžavam éva ča
gjánam vigjánam ástikjam
brahma-karma svabháva-džam

Bráhman

- „Klid, sebeovládání, askeze, čistota, snášenlivost, čestnost, poznání, moudrost a zbožnost jsou přirozené rysy, podle kterých jednají bráhmanové.“
- Zvláště v současné době je zapotřebí bráhmanů, protože lidé pozbývají jakékoli duchovní poznání
- Skanda Purána uvádí: *kalau šúdrá sambhaváh* – každý se v tomto věku rodí jako šúdra.
- Téměř všichni lidé se dnes zabývají pouze udržováním těla – jedením, spaním, pářením a obranou, což jsou činnosti, které vykonávají i zvířata.

Bráhman

- Pokud ten, kdo se narodí v rodině dvidžů (dvojzrozených), nevykazuje příslušné vlastnosti, nazývá se dvidža-bandhu, přítel dvojzrozených.
- Syn člena nejvyššího soudu není vždy sám soudcem, ale není žádná chyba říkat, že je příbuzným ctihodného soudce.
- Členem nejvyššího soudu se tedy člověk nestává zrozením.
- Stejně tak nemá nikdo dědičné právo být bráhmanou.
- K tomu musí získat nutné bráhmannské kvalifikace.
- Stejně jako postavení v nejvyšším soudu je místem pro kvalifikované lidi, tak i postavení bráhmany lze dosáhnout jedině kvalifikací.
- O tomto tématu hovoří ve Šrímad-Bhágavatamu (7.11.35) velký světec Nárada Muni s Mahárádžem Judhišthirou:
Pokud člověk vykazuje znaky bráhmany, kšatriji, vaišji či šúdru, má být podle nich zařazen i v případě, že se narodil v nějaké jiné třídě.“

Bráhman

- Z tohoto verše je jasně patrné, že celý současný kastovní systém, který za rozhodující kvalifikaci považuje zrození v dané společenské třídě, stojí na zcela mylném základě.
- Z pohledu zařazení ve společenském systému je ale i bráhmana podmíněnou duší – je podmíněn kvalitou dobra.
- Přestože usiluje o realizaci Brahmanu, transcendence, chybí mu znalost Nejvyšší Osobnosti Božství.
- Vaišnava, který realizuje tuto Nejvyšší Osobu a zaměstnává se výhradně oddanou službou Nejvyššímu Pánu, dalece převyšuje postavení bráhmany.

Kšatrija

- Kšatrija je druhou nejvyšší společenskou třídou.
- Tradičně se jedná o vládnoucí či vojenskou třídu.
- Sanskritské slovo kšatrija pochází ze slova kšatra s významem „vláda, moc“.
- Kšatrija je také ten, kdo chrání před ublížením (kšat znamená „ublížení“ a trájaté „chránit“).
- Védská literatura vede k nenásilí, ale bránit dharmu a poskytovat ochranu druhým je nezbytné.

Kšatrija

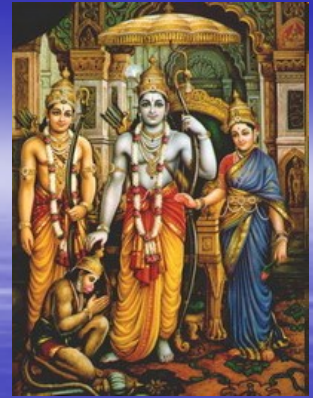
- Vlastnosti kšatriji popisuje například Bhagavad-gíta následovně:

- *šaurjam tédžó dhritir dákšjam
juddhé čápj apalájanam
dánam íšvara-bhávaš ča
kšátram karma svabháva-džam*

- „Hrdinství, síla, odhodlanost, důmyslnost, odvaha v boji, štědrost a vůdcovství jsou přirozené rysy jednání náležitího kšatrijům.“

Kšatrija

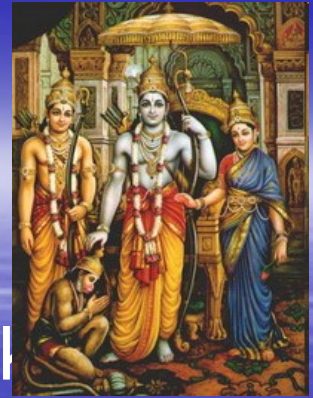
- Kšatrijové jsou považováni za paže těla společnosti a bráhmanové jsou považováni za hlavu a mozky těla společnosti.
- Paže jsou zapotřebí k tomu, aby chránily tělo před všemi úrazy, ale musejí jednat podle nařízení rozumu.

„Svrchovanou povinností vladaře je poskytovat veškerou ochranu těm, kteří poslouchají zákon, a přísně trestat ty, kteří neplní nařízení písem v běžných dobách, kdy nehrozí žádné nebezpečí.“

(Šrímad-Bhágavatam 1.17.16)

- Panovník má ve státě dohlížet na to, aby občané následovali svoji dharmu.
- Takovým lidem poskytuje veškerou ochranu.

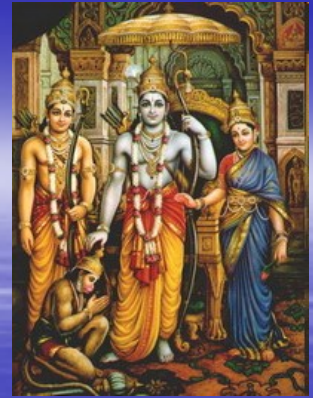
Kšatrija

- Král je slavný tím, že rozdává milodary, vykazuje jagji (oběti), chrání odevzdané duše atd. Bráhmanové, krávy, ženy, děti a starci si vždy zaslouží patřičnou ochranu:

1. Ochranou bráhmanů
2. Ochrana krav
3. Ochrana žen
4. Ochrana dětí
5. Staří lidé

Kšatrija

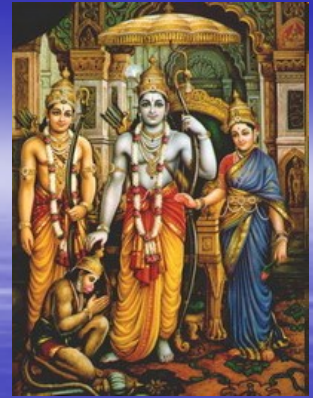

1. Ochronou bráhmanů

- se zachovává instituce varen a ášramů,
- nejvědečtější kultura, pomocí které lze dosáhnout cíle lidského života.
- Bráhmanové, kteří uchovávají a předávají poznání ku prospěchu společnosti (jak po hmotné stránce, tak i po duchovní), si zasluhují, aby je král chránil ve všech ohledech.

Kšatrija

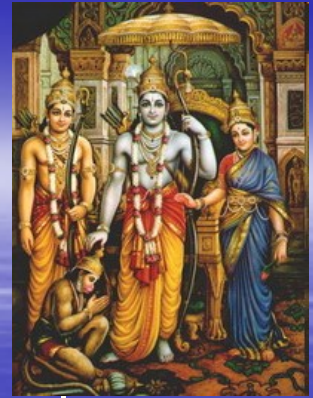

2. Ochrana krav

- zajišťuje hmotný blahobyt.
- Krávy spásají trávu, kterou lidé jíst nemohou, a přeměňují ji v „zázračný pokrm“ – mléko, jehož použití je mnohostranné a má vysokou výživnou hodnotu.
- Lze z něj připravit jogurt, sýr, máslo a ghí (přečištěné máslo, používané mj. na smažení).
- Na oplátku za mléko by měla být kravám poskytována ochrana a péče jako právoplatným členům společnosti.
- Nikdy by neměly být zabíjeny.
- Býci mohou být stejně prospěšní, protože jsou zvyklí na těžkou práci na poli – orání, mletí a tah.
- Pomáhají při pěstování obilí a zeleniny a krávy dávají mléko.
- Mléčné výrobky spolu s obilím a zeleninou tvoří dokonale vyváženou lidskou stravu.
- Ochrana krav a býků je tedy základem jednoduchého a úspěšného života.
- V indické tradici představuje býk dharmu, náboženské zásady, a kráva Zemi. Jsou-li oba šťastní, lidská společnost vzkvétá.

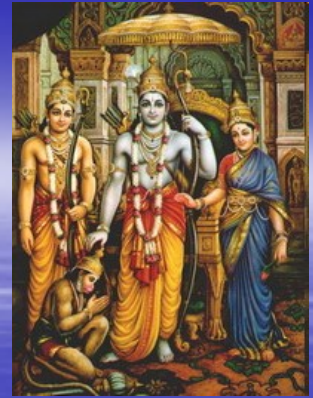
Kšatrija

3. Ochrana žen

- zachovává počestnost společnosti, která tak může vychovávat charakterní a způsobilou generaci přinášející mír, harmonii a pokrok v životě.
- Ženy by se měly věnovat náboženským činnostem.
- Jejich počestnost a oddanost umožní zrození potomků s dobrými vlastnostmi.
- Jinak ženy přirozeně začínají jednat nezávisle, volně se stýkají s muži, čímž se šíří cizoložství s rizikem zrodu nechtěných potomků.
- Cizoložství ve společnosti vyvolávají také nezodpovědní muži a záplava nežádoucích dětí tak vede k mnoha společenským problémům, se kterými se potýká současná společnost.

Kšatrija

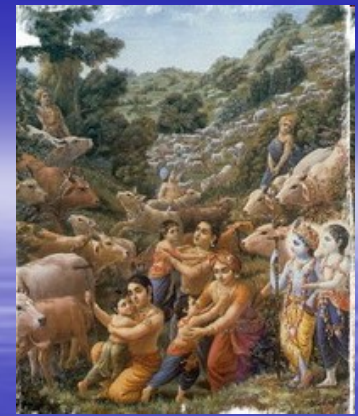
4. Ochrana dětí

- poskytuje podmíněné živé bytosti ten nejlepší základ pro rozvoj duchovních hodnot, pevného charakteru a dalších ctností
- a umožňuje jí připravit se na cestu k osvobození z hmotného otroctví.

5. Staří lidé,

- kterým se dostává patřičné ochrany, mají možnost připravit se na lepší příští život.
- Ve védské kultuře bylo o staré lidi vždy dobře postaráno.
- Mladí je měli v úctě, protože od nich mohli získávat cenné životní zkušenosti, které mladší generace postrádá.
- Navíc se cítili zavázáni za péči, kterou od nich po celý život dostávali.

Vaišja

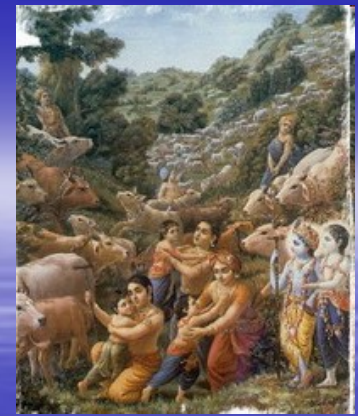
- Etymologicky toto slovo pochází z kořene višal s významem „žít“.
- Jedná se o třetí třídu védského společenského systému.
- Vaišjové se tradičně zabývali zemědělstvím a obchodem.
- Bhagavad-gítá se v první části 44. sloky z 18. kapitoly o vaišjích zmiňuje následovně:

*kriši-gó-rakšja-vánidžjam
vaišja-karma svabháva-džam*

**„Zemědělství, ochrana krav a obchod jsou přirozené činnosti
náležící vaišjům...“**

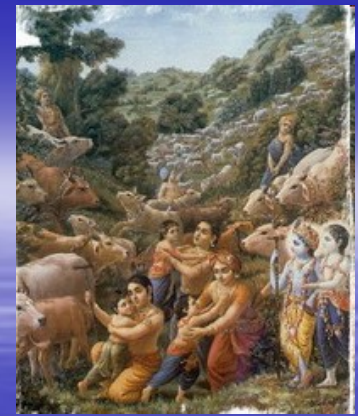
Vaišja

- Duchovně orientované civilizace po celém světě realistický přístup k životu, který uspokojoval všechny aspekty jednotlivce – tělesné, mentální a duchovní – a kladl důraz na zodpovědnost jednotlivce ke zbytku společnosti.
- A jak člověk žil v souladu s milostí přírody a díky ní, tradiční kultury založené na zemědělství zdůrazňovaly úctu ke všemu živému a spolupráci s přírodou.
- Z ní lidé brali jen to, co bylo nutné, a odpovídající část vraceli zpět.

Vaišja

- Ve védské tradici zaujímá kráva mezi všemi tvory výjimečné postavení: „Hovořím k těm, kteří si to uvědomují: neubližujte krávě, neboť tak ubližujete zemi a celému lidskému pokolení.“ (Rig Věda)
- Všichni jsme tvory hmotné přírody. V Bhagavad-gítě se říká, že samotný Pán je otcem dávající símě a hmotná příroda je matkou všech živých bytostí všech druhů.
- Matka hmotná příroda má tedy milostí Všemocného Otce, Šrí Krišny, dostatek potravy pro zvířata i pro lidi.
- Lidská bytost je starším bratrem všech ostatních živých bytostí.
- Člověk je obdařený větší inteligencí než zvířata, aby mohl porozumět chodu přírody a projevům Nejvyšší Osobnosti Božství.
- Lidská civilizace by měla záviset na darech přírody, a ne se uměle pokoušet o ekonomický rozvoj, který přivede svět do zmatku chamtivosti a moci užívané jen pro umělý blahobyt a smyslový požitek.
- Takový život není ničím jiným než životem psů a vepřů.

Šúdra

- Šúdra je čtvrtá společenská třída v tradičním védském společenském systému. Bhagavad-gítá, 2. část 44. sloky 18. kapitoly, o ní hovoří následovně:

*paričarjátkám karma
šúdrasjapi svabháva-džam*

„...Šúdrům přísluší práce a služba pro druhé.“

Šúdra

- Třída šúdrů je všeobecně považována za méně inteligentní - ve vztahu k chápání duchovní pravdy;
- jinak ve svém oboru, řemesle, umění apod. se od nich očekává přirozeně dovednost a znalost.)
- Šúdrům je dáno upřímně sloužit třem vyšším složkám společnosti, a touto službou mohou dosáhnout veškerého životního pohodlí.
- Písma zvláště nařizují, že šúdra nemá nikdy střídat peníze.
- Jakmile šúdrové nahromadí majetek, zneužijí ho k hříšným činnostem – utratí je za víno, ženy a hazard.

Šúdra

- Současná společnost je z védského pohledu pokleslá na úroveň šúdrů a ještě níže (i šúdrové ve védské společnosti vykazovali mnohé dobré vlastnosti).
- Celé ovzduší je prostoupené chtíčem a lakotou.
- To dokonce vidíme i mezi těmi, kteří mají tu zodpovědnost vést obyčejný lid správným směrem.
- Každý chce těžit ze státních zdrojů až do své smrti a nikdo neustoupí z politické scény, dokud k tomu není donucen.
- Jak mohou takoví lidé udělat pro ostatní něco dobrého?
- Výsledkem je korupce, intriky a pokrytectví. Dnešní společnost se nachází v opravdu politováníhodné situaci.

Šúdra

- Nicméně Bhagavad-gítá (9.32) navrhuje řešení:

„O synu Prthy! Ti, kdo se ke Mně uchýlí, byť jsou i nejnižšího původu, ženy, vaišjové (obchodníci) a šúdrové (dělníci), mohou dosáhnout nejvyššího cíle.“

Šúdra

- Nejvyšší Pán zde jasně říká, že v oddané službě není rozdíl mezi lidmi vyšší a nižší třídy.
- Toto rozdělení platí v případě hmotného pojetí života, ale na toho, kdo prokazuje transcendentální oddanou službu Pánu, se nevztahuje.
- Každý má právo dosáhnout nejvyššího cíle.
- Ve Šrímad-Bhágavatamu (2.4.18) se dočteme, že i nejníže stojící lidé zvaní čandálové (pojídači psů) mohou být očištěni stykem s čistým oddaným.
- Oddaná služba a vedení poskytované čistým oddaným mají takovou sílu, že útočiště u nich může přijmout kdokoli, bez ohledu na své vyšší či nižší postavení.
- I ten nejprostší člověk, který se uchýlí k čistému oddanému, se může díky náležitému vedení očistit.
- Proces oddané služby má takovou moc, že čistý oddaný Nejvyššího Pána může umožnit lidem všech nižších tříd dosáhnout nejvyšší dokonalosti života.

BUDHIZMUS

Budhizmus

- *"Budhizmus je v prvom rade náboženstvo más. Nezúfam. Ani na okamžik nemyslím, že budhizmus bol vypudený z Indie. Každú podstatnú charakteristiku vidím v Indii prevedenú v skutok ďaleko viacej ako napríklad v Číne, na Cejlóne a v Japonsku, kde výslovne vyznávajú budhizmus... Je nemožné vypudiť Budhu. Nemôžete ho pripraviť o jeho narodenie v Indii. Vo svojom vlastnom živote si vytvoril nezabudnuteľné meno. Žije dnes v životoch miliónov ľudských bytostí. Nech si každý vezme, čo najviac môže z posolstva milosti, zbožnosti, ktoré Budha roznášal. Musíme preložiť toto posolstvo do našich vlastných životov. Sme schopní vzdať našu poctu veľkému majstrovi a učiteľovi ľudstva? Myslenie, ktoré Budha daroval pred 2.500 rokmi sa nikdy nepominie."*

Mahatma Gándhí

Budhizmus

"Budhizmus je stokrát realistickejší ako ostatné náboženstvá... Vznikol po niekoľko sto rokoch filozofického vývoja. Pojem boha bol odstránený tak rýchle ako sa objavil. Modlitba nepripadá vôbec v úvahu... Žiadne donucovanie, dokonca ani v mníšskej obci. K tomu vôbec nevyzýval bojovať proti ľuďom inej viery. Jeho učenie sa neobracia voči ničom tak dôrazne ako proti pocitom nepravdy, nepriateľstva a hnevu."

Friedrich Nietzsche

Budhizmus

"Náboženstvo budúcnosti bude kozmické náboženstvo. Prekročí osobného boha a vyvaruje sa dogmám a teológii. Zahrňujúc v sebe ako oblasť prírodnú, tak duchovnú, bude založené na religióznom cítení vyrastajúcom zo skúsenosti objímajúcej všetky veci, prírodné i duchovné ako zmysluplnú jednotu. Budhizmus odpovedá tomuto popisu."

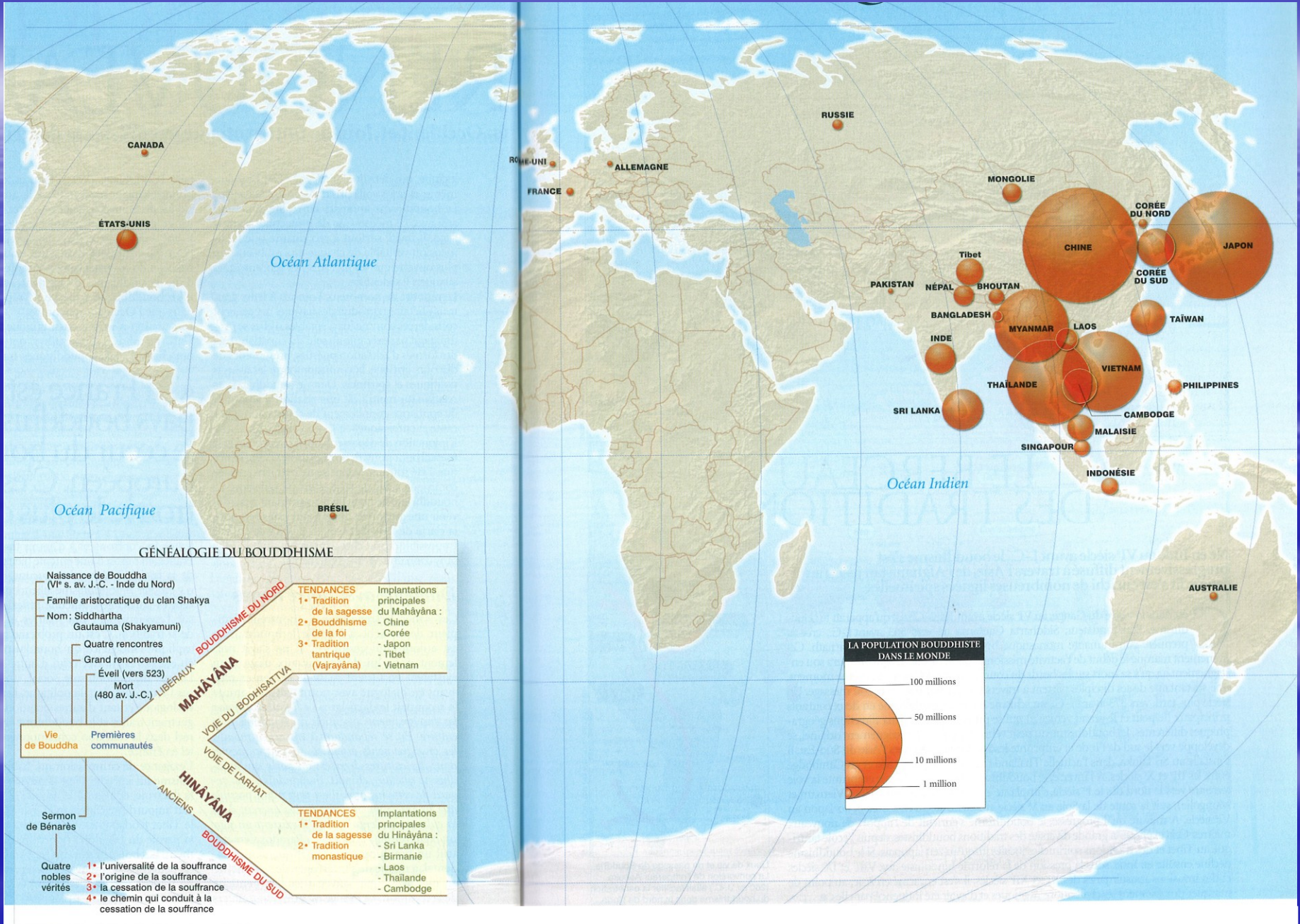
Albert Einstein

Budhizmus

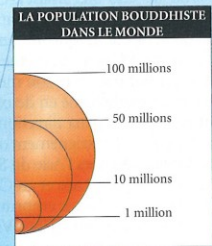
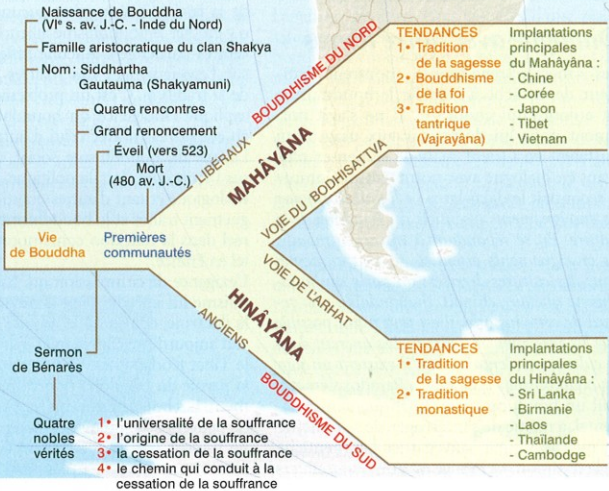
- jedno z najrozšírenejších svetových náboženstiev,
- vyznáva ho 300–500 miliónov ľudí,
- 6% svetovej populácie
- (4. najväčšie náboženstvo)
- V Číne, Bhutáne, Japonsku, Kambodži, Laose, Mongolsku, Mjanmarsku, na Srí Lanke, v Južnej Kórei, Thajsku, Tibete a Vietname, India

Budhizmus

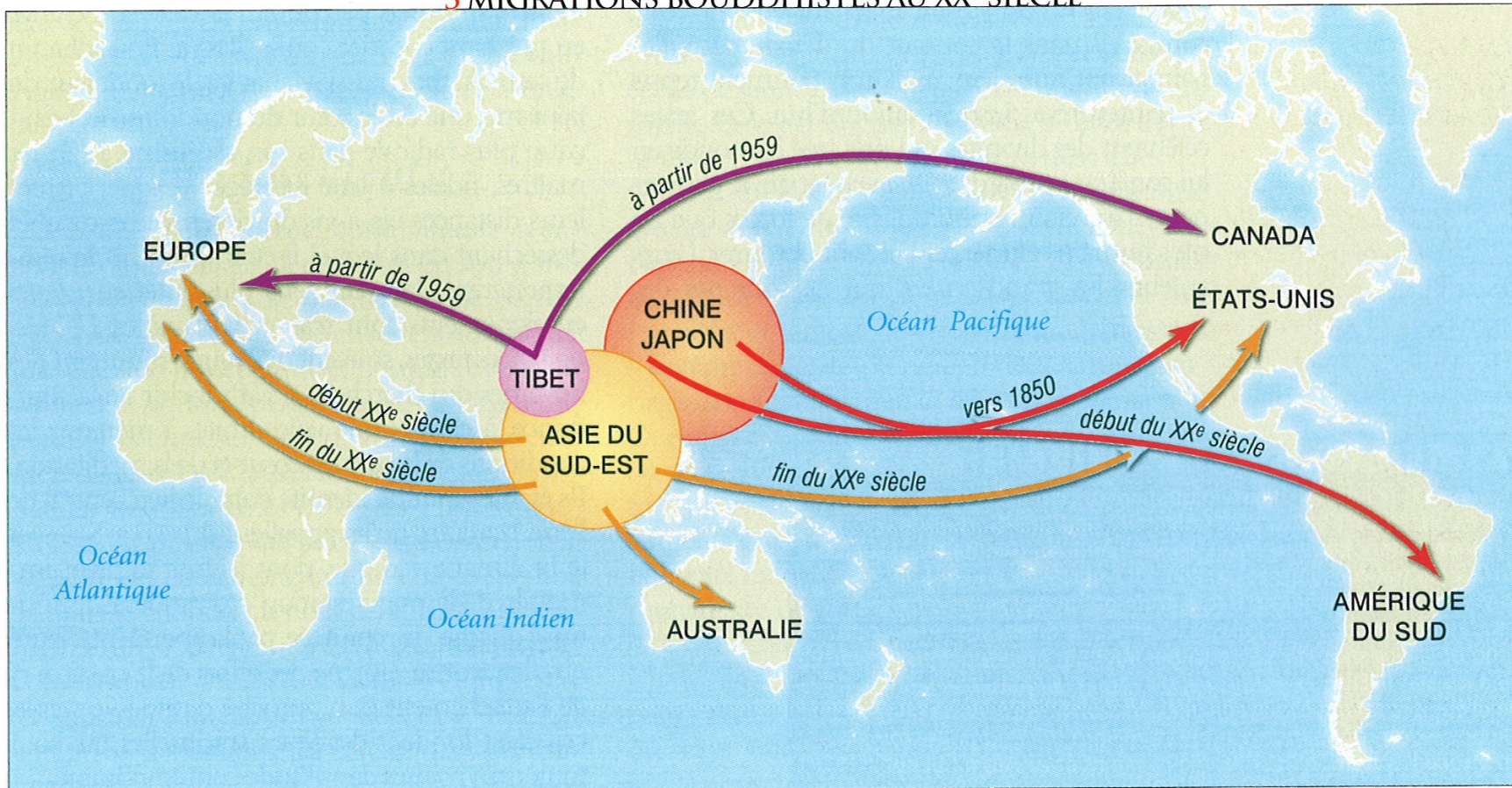

GÉNÉALOGIE DU BOUDDHISME

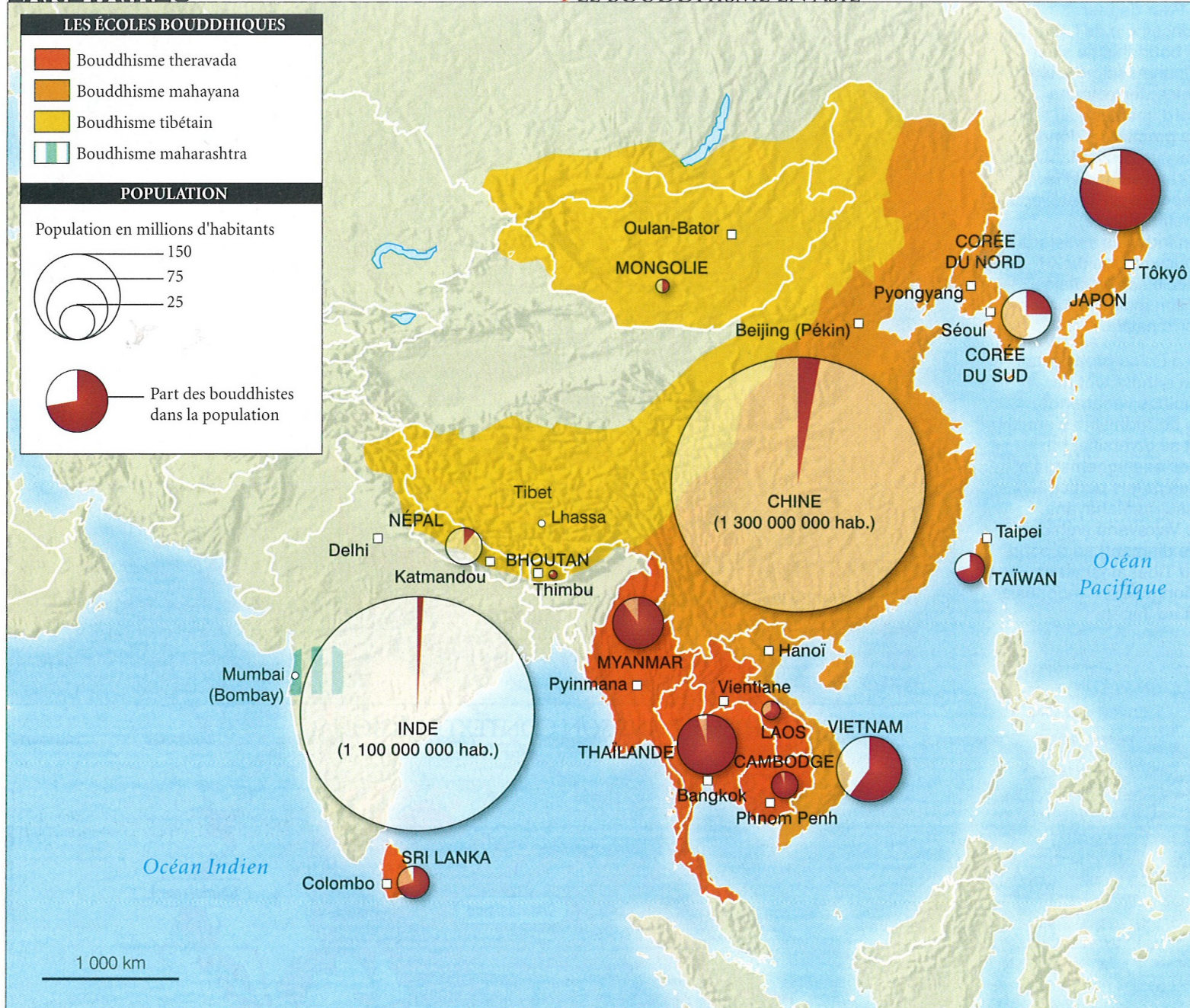

3 MIGRATIONS BOUDDHISTES AU XXE SIÈCLE

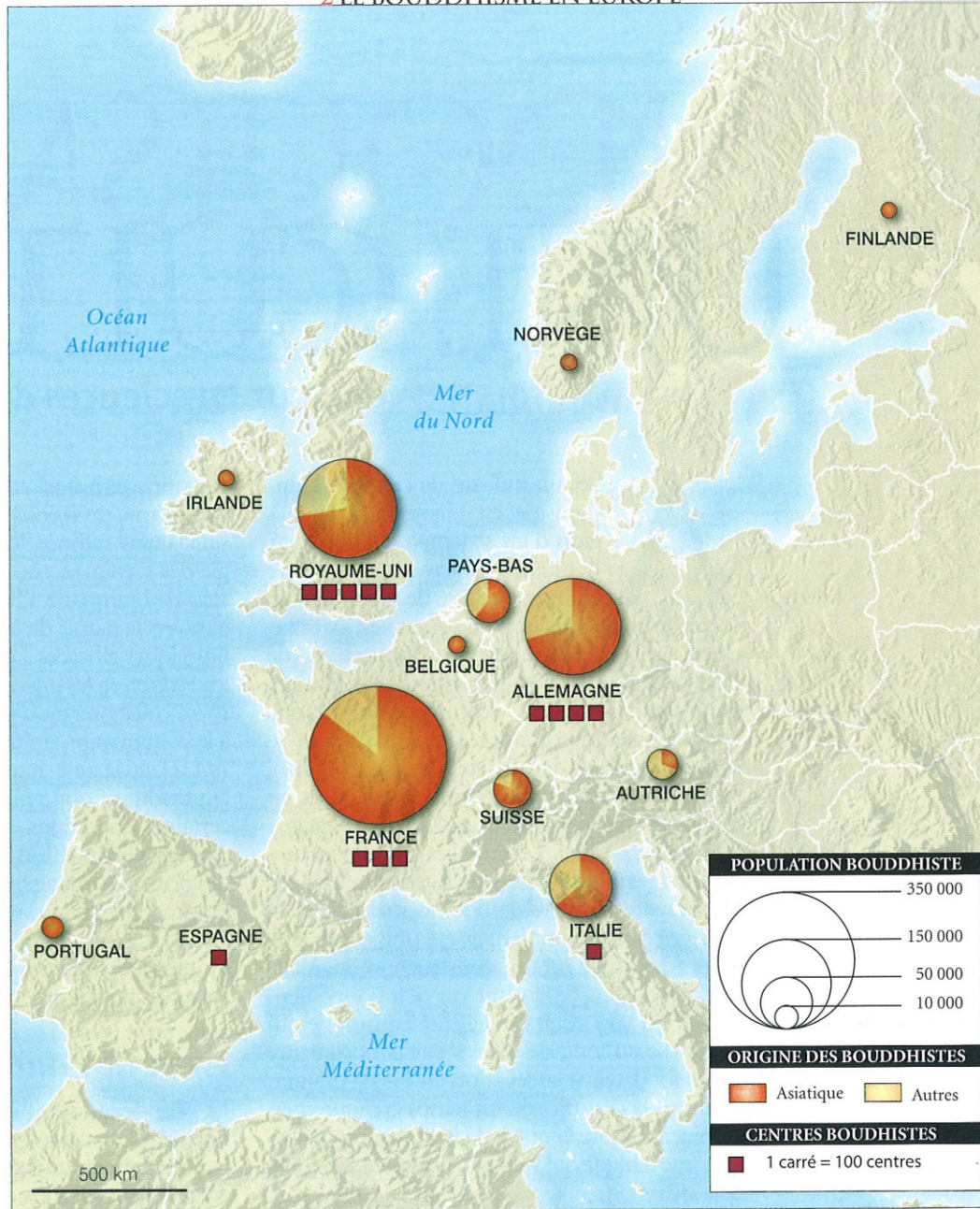

2 LE BOUDDHISME EN EUROPE

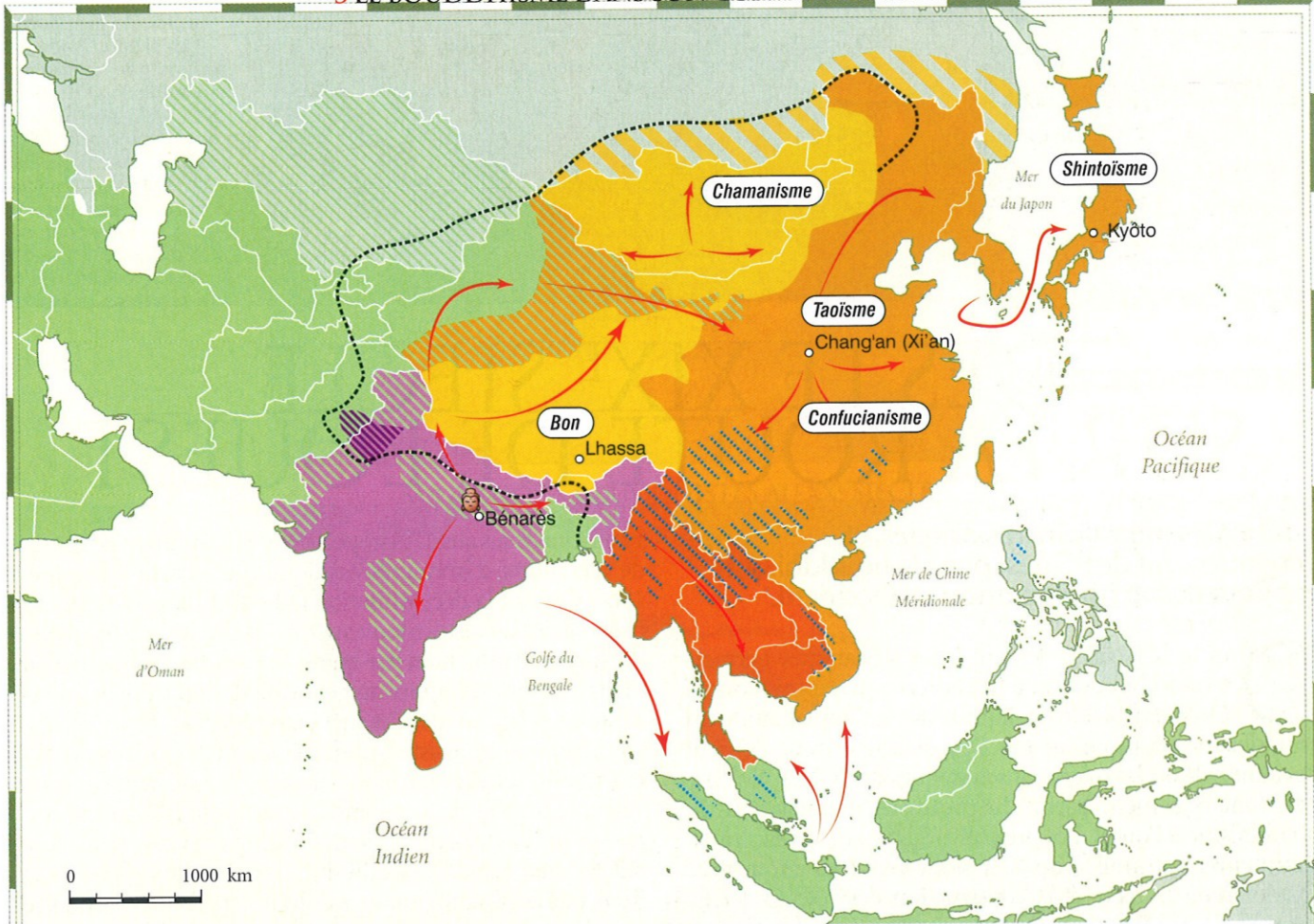

Budhizmus

- reakcia na brahmanizmus, ktorý strácal popularitu kvôli komplikovanosti (ezoterický ritualizmus)
- budhizmus bol jednoduchý, ľuďom zrozumiteľnejší
- univerzálne učenie
- neuznávalo výnimočnosť nejakého národa a umožňovalo šírenie aj v rodných jazykoch

3 LE BOUDDHISME DANS SON CONTEXTE RÉGIONAL

0 1000 km

- SOCLES ANCIENS : HINDOUISME, RELIGION PRÉBOUDDHIQUES, ANIMISMES
- Hindouisme majoritaire
  - Religion sikh
  - Animisme (populations dispersées)
  - Religion préboudhique

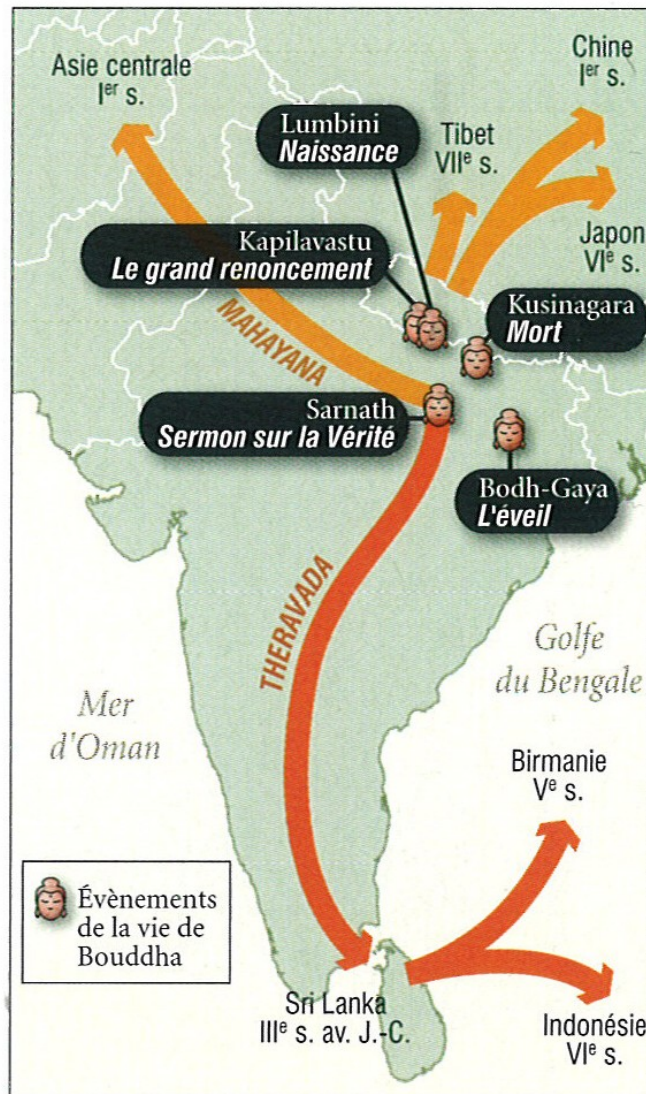
- EXPANSION ET RECLU DU BOUDDHISME
- bouddhisme :
- Theravâda
  - Mahâyâna
  - Vajrayâna
- La diffusion :
- Foyer et axes de diffusion
  - Extension historique du bouddhisme theravâda

- AUTRES RELIGIONS
- Islam
  - Christianisme

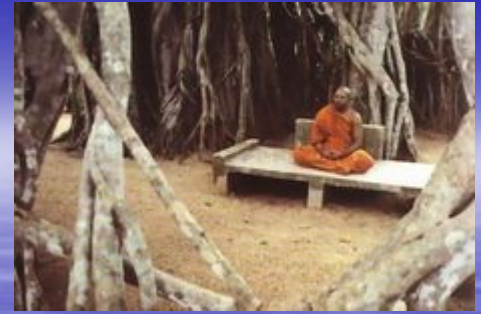
- Siddhartha Gautam – syn kniežaťa kmeňa Šakjov (624 – 448 p.n.l.), na rozhraní Indie a Nepálu
- Oženil sa v 16 – mal za ženy 2 princezné
- Po odchode z paláca poznal 3 zlá – starobu, utrpenie a smrť
- Spoznal liek v podobe tichého rozjímania askétu - v 29. rokoch opustil palác a stal sa askétom
- Po 7. rokoch pri meditácii za májového splnu sa stal osvieteným – budhom (Figovník v Uruvéle pri meste Gajá)
- Učenie hlásal 5 mníchom v lokalite Sarnath pri Benárese
- Pôsobil v SV Indii
- Zomrel vo veku 80 rokov v háji v dnešnej Kasii
- Telo bolo spálené – zvyšky rozdelené na 8 častí (uložené v mohylách)

Lieux de vie et de passage de Bouddha.
 La conversion de l'empereur Ashoka
 (260 av. J.-C.) allait faciliter la pénétration
 du bouddhisme dans le nord de l'Inde.

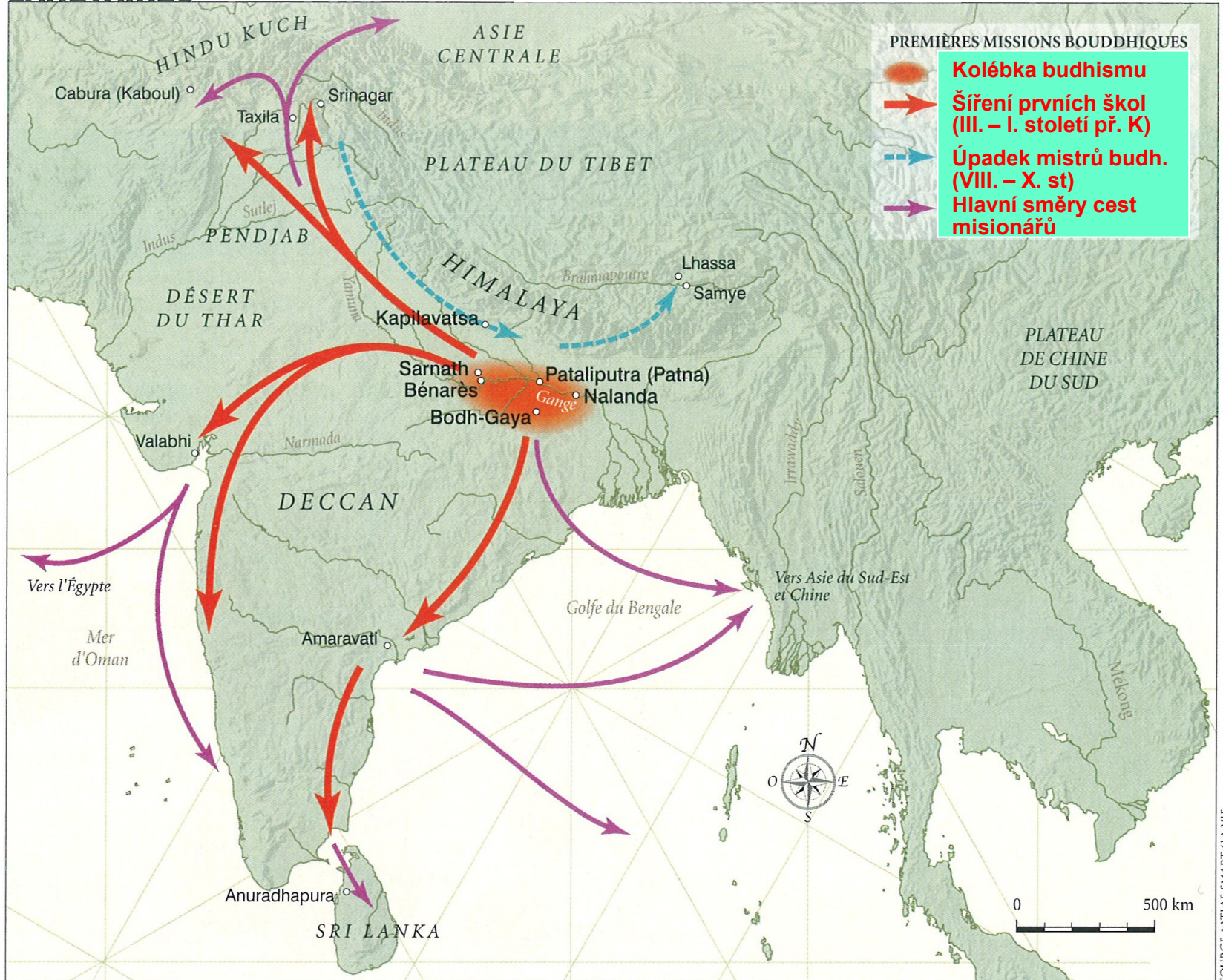
Budhizmus

- Prvotný budhizmus – hinajána, therawáda, bol ateistický
- 4. storočie pred n.l. – prvé rozpory – 2 smery hinajána a mahajána
- až postupne začínajú Budhu považovať za nadprirodzené bytosť – úcta ako bohu
- neskôr polyteistickým náboženstvom
- šíri sa do J, JV, str Ázie – vznik nových smerov a siekt

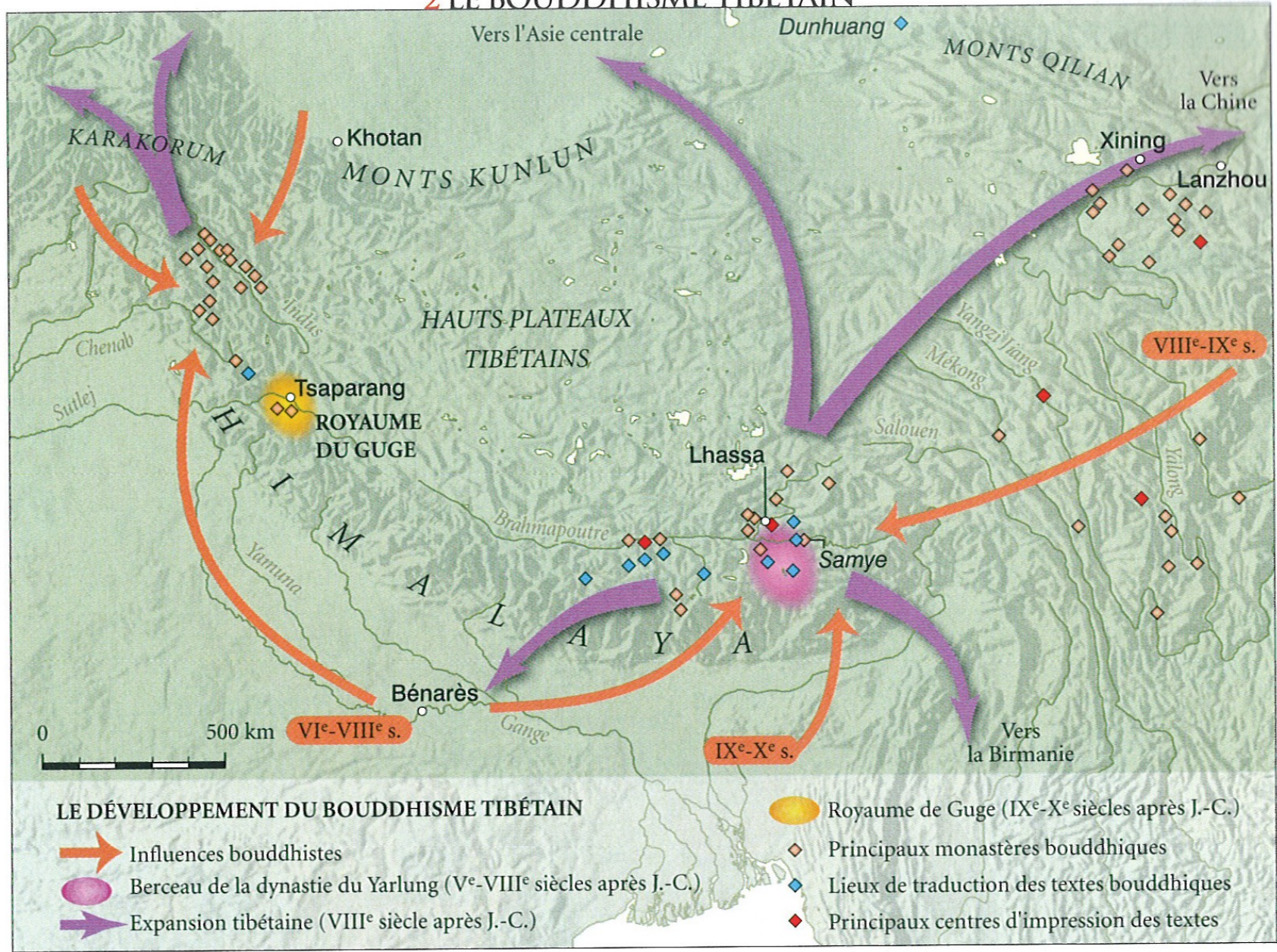

PLANÉTAIRES

2 LE BOUDDHISME TIBÉTAIN

Doktrína budhizmu

- Budha nadviazal na brahmanizmus
- Budhizmus preberá z tradície vieru v odplatu dobrých a zlých činov (karma) a učenie o kolobehu životov (reinkarnácia).
- Odmietal védsku autoritu, vládu brahmanov, krvavé obete, viacero bohov, potrebu rituálov a kňazov, kastovníctvo
- Vždy odpútal pozornosť od svojej osoby a smeroval ju k svojmu učeniu
- Otázku o prazáklade sveta chcel nechať nezodpovedanú s úmyslom zdôrazniť dôležitejšie veci
- Jeho slávna odpoveď znie:
- Kto je postrelený otráveným šípm, nemá sa najprv zháňať po strelcovi, ale musí si neodkladne nechať ranu ošetriť šikovným ránhojičom.

4 pravdy:

1. Život a všetko na svete je utrpenie

- Utrpením je narodenie i staroba, choroba i smrť, spojenie s nemilými i odlúčenie od milého, nesplnené priania.
- Utrpenie je aj akákoľvek zmena a človek je súhrn prebiehajúcich pochodov - dhammov (v sanskrite: dharma).
- Podstatu jedinca tvorí päť khand: telesnosť, cítenie, vnímanie, tvorivé sily a vedomie.
- Tie sa smrťou uvoľňujú a novým narodením znovu novo zoskupujú, a tak utrpenie pokračuje.

4 pravdy:

2. Utrpenie je dôsledok túžob po živote, lipnutí na existencii, pripútanosti k svetu i rozkošiam

- Konkrétne: z nevedomosti, zložiek karmických síl, uvedomovania, mena a tvaru, šiestora zmyslových oblastí, dotyku, pociťovania, smädu (po živote), ulpievania zvykom, vznikania, zrodenia, starnutia a umierania.

3. Tlmenie túžob, žiadostivosti, potlačenie existencie, odstránenie túžby po živote

- Čiže odstránením nevedomosti, zložiek karmických síl, atď

4 pravdy:

4. Túžbu po živote odstránime osmorakou vznešenou cestou (osemdielnou):

- 1 pravé rozhodnutie a predsavzatie, (vzdat' sa zlovôle, neubližovať)
- 2 pravá reč – bez lží, ohováraní a hrubostí, s láskavosťou
- 3 pravé konanie – nezabíja, nekradne,
- 4 pravý život – žiť poctivo
- 5 pravá snaha – usilujúca sa potláčať všetko zlé a podporovať dobré
- 6 pravé uvažovanie – zamyslenie sa nad podstatou tela, citu i ducha
- 7 pravé sústredenie – upnutie mysle na jeden bod – žiť prítomnosti (nie meditovať)

- z reinkarnácií je možné sa oslobodiť dosiahnutím nirvány
- oslobodeniu z kolobehu života, ktorého podstatu tvorí utrpenie.
- ovládanie seba a bytia - jednou z techník je joga
- Budha prevzal z jogy koncentráciu a meditáciu (sústredenie na kvapku vody a pod)
- Poprel askézu

5 budhiistických prikázaní:

1 zákaz zabíjania živých organizmov

2 zákaz klamať

3 zákaz kradnúť

4 zákaz dopúšťať sa nedovolených pohlavných vzťahov

5 zákaz pitia omamujúcich nápojov

- neskôr mnohé pokryvenia
- vznik lamizmu s mnohými vetvami – žlté, červené a čierne
- zen- budhizmus – meditácia, pozorovanie, sebaopozorovanie
- modlitebné mlynčeky

- Budhistické učenie alebo inak dharma ukazuje cestu k osvieteniu a ukončeniu utrpenia, ktoré predstavuje opätovný cyklus reinkarnácií.
- Je to stredná cesta, ktorá je kompromisom medzi materiálnymi pôžitkami a asketizmom.
- Budha kázal, že všetky veci v materiálnom svete sú len ilúziou vrátane ega a že svetské pôžitky sú nestále a v konečnom dôsledku predstavujú sklamanie.
- V budhizme nie je ego trvalou entitou ako hinduistický átman, ale niečo, čo je podrobené zmene kvôli lipnutiu na predmetoch, ktoré sú vo svojej podstate netrvalé a iluzórne.

- Utrpenie v živote je spôsobované túžbou po predmetoch dostupných ľudským zmyslom.
- Preto treba odstrániť tento smäd poznaním, že to všetko nie je pravé Ja a že sa ma to v skutočnosti vôbec netýka.
- Tento najvyšší cieľ sa nazýva nirvána (doslova: vyvanutie, vyhasnutie plameňa).
- Svojím dôrazom na premáhanie utrpenia, na sebavýchovu osobnosti zapôsobil na ďalší vývoj východných filozofií skôr v moralistickom než v náboženskom zmysle.
- Veľmi záleží na tom, čo si človek predstavuje pod pojmom „náboženstvo“.
- Z pohľadu budhistov, budhizmus nie je náboženstvom.
- Budhizmus je Cesta (recept) k dosiahnutiu uvedomenia si reality a pravdy o živote.

Paralely budhizmu a kresťanstva

- Gautama aj Ježiš nepoužívajú **sakrálnu reč**, ktorá je bežným ľuďom cudzia (sanskrt, hebrejščina), ale živý jazyk svojho okolia (stredoindoárijský dialekt, aramejščina).
- Obaja **nezanechali** kodifikovanú podobu – **zápis svojho učenia**
- Obaja **apelujú** na schopnosť poznávať – **precit'ovat'**
- Obaja učia nie systematickými prednáškami, ale pomocou krátkych príbehov, **podobienstiev z bežného každodenného života – bez dogiem a mistérií**
- U oboch sú **moc, zaslepenie** a slepé baženie veľké **pokušenie**
- Obaja **nemajú legitímny úrad**
- Stoja v **opozícii k náboženskej tradícii**, voči kňazom a vykladačom písma, ktorí nevnímajú potreby jednoduchých ľudí

Paralely budhizmu a kresťanstva

- Obaja mali okolo seba **svoj kruh im blízkych ľudí**, kruh učeníkov a ďalších nasledovateľov
- Obaja vystupujú **ako učitelia**
- Ich autorita spočíva **nie v školskom vzdelaní**, ale na výnimočnej **skúsenosti úplne inej skutočnosti**
- Obaja prinášajú naliehavú požiadavku, ktorá od ľudí požaduje **zmenu zmýšľania** a dôveru. **Nie ortodoxiu** a ortopraxiu
- Ani jeden z nich sa **nezameriava na výklad sveta**, nešíria hlboko filozofické špekulácie
- Neide o tajnú náuku, **neriešia štátne, ani právne pomery**
- Vychádzajú **zo súčasného dočasného a pomínutel'ného sveta**, i všetkých vecí

Paralely budhizmu a kresťanstva

- Poukazujú na slepotu človeka, jeho zamotávanie sa a na **nelásku voči svojim blíždym**
- Ukazujú **cestu k vyslobodeniu** z egoizmu, hmotárstva a slepoty, ktorá nevedie cez filozofické špekulácie, ale **cez skúsenosť a vnútornú premenu** – ide o praktickú a živú cestu
- **Nepožadujú zvláštne intelektuálne a morálne predpoklady**
- Človek má **byť vnímavý** - počúvať, rozumieť a vyvodzovať si dôsledky
- Obaja učia o **este medzi dvoma extrémami** zmyslovosti a sebatrýznenia, medzi hedónizmom a asketizmom
- Nový **nesebecký rozmer** vzťahu k svojmu blíždemu
- **Neide len o prikázania, ale o všeobecné dobro** , spoločnú radosť, láskyplné súcitenie a súcitnú lásku

Čínské náboženství

Čínske náboženstvá

- Pre Číňanov boli všetky náboženstvá dobré pretože robia človeka lepším
- Existovali útoky komunistického režimu, že náboženstvo je poverčivosť
- Je potrebné rozlišovať medzi poverčivosťou a náboženstvom
- Úcta, nasledovanie nebeskej vôle a čínsky poriadok – Tao
- Čína sa dostala do rúk nepriateľom – vznikla politická nestabilita – hlavné mesto bolo preložené - cisár vládol len formálne – nepokoj
- „ rodičia prečo ste ma splodili do tohto sveta bolesti – sme porobení - prečo Boh nás nenávidí – Boh mlčí k utrpeniu“
- pochybnosti o Bohu

Čínske náboženstvá

- základný typom religiózneho systému d'alekého východu - učenec
- u náboženstiev hinduizmus a budhizmus – mystik
- židovstvo, kresťanstvo a islám - prorok

KONFUCIÁNSTVO

- ide o 3. samostatný religiózny systém
- Japonsko, Kórea, Vietnam, Taiwan
- úcta k stáriu a jeho múdrosti to je konštanta tejto kultúry
- Čínani si obrovsky vážia a ctia svojich predkov
- V súčasnosti existuje 76, 77 a 78 generácia čínskeho učenca Konfúcia
- Táto generácia siaha 2500 rokov späť

KONFUCIÁNSTVO

- Bol to učenec,
- Konfúcius je jej 1. predstaviteľom
- Čínka éra humanizmu
- úcta k stáriu
- uprednostňuje rozum človeka pred duchmi a bohmi
- Konfúcius je 1. predstaviteľom čínskej éry humanizmu
- uprednostňuje rozum človeka pred duchmi a bohmi

KONFUCIÁNSTVO

- pochádzal z chudobnej šľachtickej rodiny
- veľa cestoval a márne hľadal vládcu, ktorý by potreboval jeho radu
- len jeden rok (ako 50 ročný) bol poradcom,
- neskôr sa viac venoval učeniu a vedeniu svojich žiakov a štúdiu spisov
- viac ako veštbám venoval pozornosť etickým rozhodnutiam samého človeka
- učenie je živé
- pôvodne morálnymi princípmi podporené spoločenské poriadky i staré rituálne poriadky

KONFUCIÁNSTVO

- Chcel Konfúcius nahradiť náboženstvo morálky?
- V skutočnosti staré božské postavy Číny popiera
- Len raz je v jeho slávnych rozhovorech zmienený pán vo výške
- avšak jeho religióznym horizontom je nebo
- nebo je chápané ako účinná moc, rad zákon, ktorého voľu musí človek ale hlavne vládca plniť

KONFUCIÁNSTVO

- Konfucius zastupuje taký pohľad na svet, ktorý sa zodpovedá ľuďom a nie duchom.
- Múdrosť je povinnosťou zasvätiť sa človeku, démonov a bohov ctíť, ale zostať im vzdialený
- pohádkové bytosti na strechách môžu zostať, ale dôležitejšie sú vzťahy medzi ľuďmi
- Ľudia majú mať k sebe navzájom a k prírode harmonický vzťah
- človek má ponúkať ľudskosť, žen, ľudské dobro, prívetivosť, láskavosť, zachovávať úctu

KONFUCIÁNSTVO

- človek ľudský
- ak je človek bez ľudskosti nie je mu nič platná forma ani hudba
- to je i v architektúre - nič sa nepretláča do výšky, žiadna stavba nie je stredobodom
- všetko má vyjadrovať harmóniu
- Konfuciánstvo sa venuje v prvom rade ´vonkajším stránkam čínskeho politického a rodinného života
- považuje celú ľudskú spoločnosť za systém osobných vzťahov, ktoré vychádzajú z rodiny a majú byť harmonicky tvorené
- rešpekt voči stáriu, vzťahy sú najdôležitejšie
- súkromne i obchodne

KONFUCIÁNSTVO

- Silná súnaležitosť v rodine – vzájomná pomoc a podpora
- 5 základných vzťahov
- Otec a syn
- Manžel a manželka
- Nadriadený podriadený
- Starší a mladší brat
- Priateľ a priateľ

KONFUCIÁNSTVO

- Nie patriarchálna autorita je centrom jeho učenia, ale pravá ľudskosť
- Pravá ľudskosť REN v zmysle dobroty, prívetivosti a láskavosti
- Ľudskosť – je najčastejšie používaným pojmom v konfuciových rozhovoroch
- Ľudskosť - vzájomnosť – ŠU
- vzájomná ohľaduplnosť

KONFUCIÁNSTVO

- Základné pravidlo: nečiň druhým to, čo nechceš aby druhí činili tebe
- Podľa tohoto základného princípu by sa dalo rozoznávať čo je v zásade dobré a čo je v zásade zlé
- pretože Číňani nepoznajú protiklad dobra a zla
- sú iba dve cesty, hovorí Konfúcius – ľudskosť a neľudskosť
- dobré je v zásade to, čo ľuďom pomáha byť v pravde ľudskými
- človek sa nemá chovať neľudsky, protiľudsky a už vôbec nie beštiálne
- naopak aj človek a aj spoločnosť sa majú chovať v pravde ľudsky, vystupovať voči ostatným humánne voči ľuďom, spoločnosti i voči prírode

KONFUCIÁNSTVO

- až po svojej smrti bol považovaný za majstra
- má veľký chrám v Pekingu
- cisár sám pestuje jeho kult – žiadny kňazi, žiadna náboženská vrchnosť
- úradnícky status sa získava až po skúškach - konfuciove rozhovory, listiny, piesne zvyky a anály
- Humanita pieta a integrita
- Pevný morálny postoj aj úradníkom umožnil činiť vlastné rozhodnutia
- človek zostáva v stredobode

TAOIZMUS

- Akupunktúra
- boj s bolesťou
- pochádza od pekingských jezuitov 17. storočia
- Akus – ihla, punkt bod
- Metóda vpichov do kože, ktoré zasahujú neviditeľné body - meridiány tela a tak liečia všetky systémy vrátane krvi za účelom vyliečenia
- Vedľajší produkt taoizmu

TAOIZMUS

- Naproti konfucianstvu, ktorý sa sústreďuje na harmonizáciu rodinného života a spoločnosti
- Taoizmus sa zameriava na vnútornú harmóniu
- Zdravie a uzdravenie jedného človeka
- Úspechy sú veľké
- Použitie tradičnej medicíny – po nej a pred akupunktúrou sú lieky – pred nimi správna výživa a pred ňou liečenie ducha

TAOIZMUS

- Podľa čínskej múdrosti – podľa Číňanov má Tao, cesta, taktiež zákon poriadkový princíp úplne všetko, existuje Tao prírody, Tao kultúry, ducha , Tao je chápané ako niečo neuchopiteľné a však súčasne všetko prestupujúce,
- Neskôr začalo platiť Tao univerzálne
- Je to všetko spájajúca cesta – takto je to popisované v najznámejšom spise Tao te ting - O ceste a jej sile
- toto je pripisované legendárnemu učencovi Lao c

TAOIZMUS

- LAO C
- je jedna z nejnámějších postav čínské filosofie,
- jejíž historická existence je ovšem nejasná
- Čínská tradice umísťuje jeho život do 6. století př. n. l.,
- mnoho moderních škol však jeho existenci staví do 4. století př. n. l.,
- jeho rodné jméno znělo Li (Lao-c' je později přijaté jméno, jež znamená „starý mistr“),
- byl historikem státního archivu v Čou.

TAOIZMUS

- Kchung-c' (tj. Konfucius) se jednou vypravil do státu Čou, aby se Lao-c' otázal na ceremoniál.
- Lao-c' řekl: 'Lidé, o nichž mluvíš, už dávno zpráchnivěli a známe jen jejich slova.'
- A dále pravil: 'Nalezne-li urozený člověk svou dobu, povznese se; nenalezne-li ji, odejde a nechá růst plevel. Slyšel jsem, že dobrý obchodník pečlivě skrývá své poklady, jako by měl v domě bídu; že urozený muž dokonalé ctnosti se navenek jeví jako hlupák. Vzdej se, příteli, své pýchy a svých rozmanitých přání, svých vnějších gest a ctižádostivých plánů. To vše je pro tvé vlastní já bezcenné. Víc ti nemám co říci.'

TAOIZMUS

- Kchung-c´ odešel a svým žákům řekl: ´Ptáci – vím, že dovedou létat; ryby – vím, že dovedou plavat; divoké zvíře – vím, že dovede běhat. Ale nechápu, jak dokáže drak létat s větrem a oblaky a vystupovat do nebe. Dnes jsem spatřil Lao-c´a ; myslím, že je roven draku.´
- Lao-c´ si hleděl tao a ctnosti. Cílem jeho učení je zůstat skryt a beze jména.
- Žil dlouhá léta v Čou - viděl pád státu Čou a odešel odtud.

TAOIZMUS

- Přišel na hranice. Strážce průsmyku Jin Hin mu řekl: 'Pane, vidím, že chceš odejít do samoty; kvůli sobě samému tě prosím, ulož své myšlenky do nějaké knihy.'
- A Lao-c' napsal knihu o dvou dílech a pěti tisíci a několika slovech, která pojednává o tao a ctnosti. Potom odešel. Kde se jeho život skončil, nikdo neví.“

TAOIZMUS

- TAJ ČI
- Taj či – mäkké, plynulé pohyby majú koordinovať s dychom a uvoľniť meridiány a blokády
- len keď je človek prázdny oslobodený od túžob, v klude môže prijať ticho – súlad s prírodou, klud v harmónii a súlade – tao – všetko tu začína i končí - 1. a posledný princíp všetkého
- tajči vychádza so sebaobrany
- Spočiatku samotári a pustovníci, neskôr revolucionári

TAOIZMUS

- počiatok taoizmu Sečuán - zjavenie pána LAA
- „Národ prestáva mať úctu k PRAVDE a dobru
- Začínajú uctievať skazu prinášajúcich démonov
- pri tomto zjavení pomenuje Čangu Boh Lao nebeským majstrom s úlohou odstrániť démonické praktiky a zaviesť pravú vieru,
- namiesto krvavých obeti len vonne tyčinky, kadidlo a varenú zeleninu
- pri uzdravovaní – len súkromné vyznanie viery

TAOIZMUS

- zhromažďuje učencov kolo seba
- za jeho éry sa zakladá mníšsky rád
- ženatí kňazi a pod
- Mnišky slávia ženskú liturgiuň
- Uctievaní sú traja čistí - najvyšší je Pán LAO
- Najvyšší na zemi je majster (ako pápež v kresťanstve)
- Náboženstvo založené na nádeji v nesmrteľnosť

- Dosahuje sa pomocou meditácie a elixírov
- Nevynašli elixír života, ale prispeli k mnohým objavom v oblasti medicíny, chémie a farmakológie
- Podmienka náboženstva a života – morálne žiť, neklamať, robiť dobré skutky a pokánie

- Taoizmus a konfuciánství sa prepojili
- Jing a jang tomu dopomohli
- 2 polárne pólly, ktoré prestúpili a prepojili sa
- Ženský a mužský princíp
- chlad a teplo
- pasívne a aktívne
- tma a svetlo
- žena je považovaná za pasívnu – tmavú

- neskôr bolo ich optimistické myslenie napádané barbarmi – začala éra masívny rozmach čínskeho budhizmus po hodvábnej ceste – je to náboženstvo, ktoré pricestovalo do Číny zvonka – ale počínštilo sa
- špecificky čínsky budhizmus
- trojbytné čínske náboženstvo –
- Budhizmus po zániku v Indii našiel svoj nový domov v Číne, ale sa nechal počínštit'

- Prečo sa nerozmohlo rovnako kresťanstvo?
- Jezuiti v 17. storočí oboznamovali vládcov s vedou
- Mateo RICHI – Talian- jezuitský matematik a astronóm naviazal na kofuciánske učenie – zvestuje pravdu úctu a Stvoriteľa
- Richi je tu uctievaný
- Rím po Richiho smrti odmietol akúkoľvek adaptáciu kresťanstva na starú čínsku tradíciu a naproti tomu cisár odpovedal zničením kostolov a vyhnaním misionárov
- aj dnes existuje kresťanstvo , ale s papežovou cirkvou to nemá žiadne spojenie –
- požiadavka číny je samouchovanie, samospráva a samošírenie

RELIGIOZITA v ČR

Círky v ČR

Apoštolská církev
Adventisti
Církev bratrská
Evangelická církev a.v.
Křesťanské sbory
Luterská církev evang.
Svědkové Jehovovi
Novoapoštolská církev
Slezská církev evang

Českobratrská církev

Mormoni
Církev římskokatolická

Bratrská jednota baptistů

Jednota bratrská

Čs. církev husitská
Církev řeckokatolická
Evang. církev metodistická
Federace židovských obcí
Náb. společnost čes. Unitářů
Pravoslavná církev
Starokatolická církev

Náboženská různorodost v ČR

